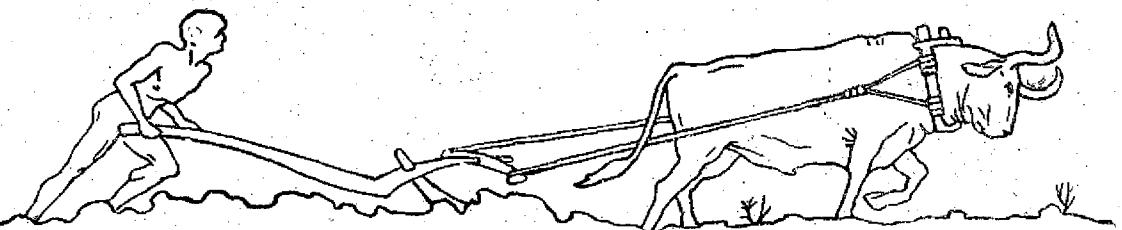

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ — ΝΥΦΗ
ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτις

ΠΑΝΔΩΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΔ' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1913 **

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο γυρισμός Οι έπιστρεφοντας έγγρισαν στά σπίτια τους. Ή πολυκαιρινή άπουσία τους και τού πολέμου τὰ βάσανα τους ἔκαμπαν ἐπιθυμητούς και σεβαστούς. Κάθε φτωχό καλύβι και κάθε πλουσιόσπιτο ἐδέχθηκε μὲ λαχτάρα τὸ παλληκάρι, ποὺ ἔτρεξε νὰ δώσῃ τὰ νειάτα του καὶ τὴν δρμή του γιὰ τὴν πατρίδα, τὸν πατέρα, ποὺ ἔδωκε κάτι περισσότερο. Ο γυρισμός εἶναι τώρα παντοῦ πανηγύρι. Μάτια δακρύζουν, ἀγκαλίες σφίγγονται πολυαγαπημένους, στόματα διηγοῦνται ἀπέλειωτες ἴστορίες καὶ ἀποκρίνονται σὲ ἀδιάκοπα ἔρωτήματα· παντοῦ τριγυρίζει κάποια περηφάνεια καὶ χαρά. Στὴν πρωτεύουσα δι γυρισμός τῶν ἐπιστράτων ἐπῆρε τὴν ὄψη ἐπισημῆς τελετῆς. Στὶς ἐπαρχίες ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ξεσπάσῃ ἔνας πρωτόφαντος ἐνθύμιασμός. Οι Ἀθηναῖοι ἐστάθηκαν σοβαροὶ περισσότερον ἀπὸ δσον ἔπρεπε. Υπάρχουν στὴ ζωὴ τῶν λαῶν καὶ στιγμές, ποὺ πρέπει νὰ κυριαρχῇ μονάχα τὸ αἰσθημά τὸ ξεχελισμά τῆς χαρᾶς καὶ τῆς περηφάνειας μαζὶ μπορεῖ νὰ δειχνεται καὶ μὲ κινήματα ἔξω ἀπὸ κάθε ὑπολογισμὸ δι σοβαρότητος. Οι ἐπαρχίες τὸν γυρισμὸ τῶν ἐπιστράτων τὸν ἐπανηγύρισαν πιὸ δληθινά. Σὰν νὰ ἐκατάλαβαν ἐκεῖ βαθύτερα ἀπὸ ποὺ ἐγνύζουν αὐτοὶ οἱ βασανισμένοι περιφρονητὲς τοῦ θανάτου καὶ τὶ ἐκατόρθωσαν. Κι ἀφισαν τὴν ψυχὴ τους νὰ μιλήσῃ συγκινητικά τερας καὶ τὸ αἰσθημά τους νὰ φανερωθῇ ἐλεύθερα. Δὲν γυρίζει ο ἀνδρὸς τῆς φυλῆς ταχικὰ ἀπὸ γυνηφόρους πολέμους γιὰ νὰ γίνωνται καὶ ταχικὰ τέτοια πανηγύρια.

Μὰ μήτε καὶ ἡ τέχνη ἐποδύθαλε νὰ χαιρετίσῃ τὸν γυρισμὸν αὐτὸν μήτ' ἔνα τραγοῦδι χαρᾶς καὶ περηφάνειας δὲν καληνώρισε τὰ πολεμόχαρα νειάτα, ποὺ ἐσύναξαν ἀγκαλίες τὶς δάφνες ἢ θριαμβευτικὴ τῆς Μούσας φωνὴ δὲν ἀκούσθηκε σὲ στιγμές, ποὺ εἶχε κάθε δικαίωμα νὰ γεμίσῃ τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὴ βοή της. "Ἐνας ποιητής τρα-

γούδησε τοὺς θλιμμένους γυρισμοὺς μόνο, καὶ τὸ τραγοῦδι του τὸ κυβέρνησε περισσότερο ἢ προμελέτη νὰ εἴπῃ κάτι σοφὰ ταιριασμένο παρὰ ἡ ἀνάγκη νὰ γίνη ὁ ἀντίλαλος τοῦ αἰσθήματος δλης τῆς χώρας. "Ἄξιε ν' ἀκούσουν τὴ φωνὴ ἐνδὲ ποιητῆ αὐτοῖς, ποὺ ἐγύρισαν περήφανοι, στολισμένοι μὲ δάφνες ἀμάραντες καὶ σκεπασμένοι μὲ τὶς δλόχρυσες φτερούγες τῆς Νίκης.

Ο στολισμός Ο πανηγυρισμὸς κάποιων μετῆς πτέλεως γάλων γεγονότων ἐδημιούργησε τώρα τελευταῖα ἀρκετὲς φορὲς τὴν ἀνάγκη νὰ στολισθῇ ἢ πωτεύουσα. Μὰ καὶ πάλι ὁ στολισμὸς αὐτὸς ἔγινε βιαστικὰ καὶ δπως - δπως. Κι δσοι τὰ θέλουν ὅλα στὴν ἐντέλεια — ίσως καὶ μὲ τὸ δίκιο τους — δὲν ἔλειψαν νὰ κατηγορήσουν τοὺς ἀδρόδιους — ποὺ ποτὲ δὲ βρίσκονται — δτι δὲν ἔκαμαν ἔκεινο, ποὺ ἔπρεπε. Μὰ στὸ σημεῖο τοῦτο δὲν ἔχουν δίκιο. Ο στολισμὸς μᾶς πολιτείας σ' ἔξαιρετικὲς περιστάσεις δὲν είναι ἔργο τῆς στιγμῆς, μήτε γίνεται μὲ μισὰ μέσα. Χρειάζεται κάποια συστηματικὴ ἔργασία. Τὸ δ, τι ἔγινεν ἔως τώρα στὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ τὸ δ, τι διάρχει φόβος νὰ γίνῃ κι ἀργότερα — ἐπειδὴ οἱ εὐκαιρίες γιὰ πανηγυρισμοὺς δὲ θὰ λεύψουν ποτὲ — εἶναι ἀσκετὸ νὰ δεῖξῃ, δτι καιρὸς πιὰ νὰ συστηθῇ μιὰ ἐπιτροπή, ποὺ νὰ φροντίζῃ πῶς νὰ στολίζεται ἢ πρωτεύουσα ἀνάλογα μὲ τὸ γεγονός, ποὺ θὰ πανηγυρίζεται.

Δὲν είναι μικρὸ τὸ ζήτημα τοῦ στολισμοῦ μᾶς πολιτείας, ὅφου αὐτὸς είναι ἡ μόνη περίστασις, ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς κρύψῃ γιὰ λίγο δση ἀσχημάτικος βασιλεύει στοὺς δρόμους καὶ στὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν σπιτιών. "Ἔχουμε ἀνάγκη νὰ βλέπουμε κάποιον - κάποιον καὶ λίγην ἀδρούνια συνόλουν καὶ κάποιο πλατύ γραφικό θέαμα. Πρέπει νὰ ξεκουράζεται λίγο καὶ τὸ μάτι ἐπάνω σὲ μιὰ διακόσμησι, ποὺ νὰ μήν είναι τὸ πιὸ ἄλλο-

πρόσωπο πρᾶμα, ἀλλὰ κάτι ἴκανὸν νὰ μᾶς γεννῆσῃ εὐχαρίστησι, ποὺ δὲν τὴν νοιῶθουμε συγχάνα, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ ἐνθουσιασμὸν μὲ τὴν ὅμορφιά του. Μιὰ καλὴ διακόσμησις ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἀκόμη καὶ ἀποτελέσματα εὐχάριστα γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ. "Ο καλλιτεχνικός, δι φιλοσοφημένος στολισμὸς σὲ μιὰν ἑορταστικὴν ἡμέρα θὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ καὶ θὰ τὸν κάμῃ νὰ ἴδῃ κάτι, ποὺ δὲ τὸν ἔπινησῃ τὴν ἴδεα τῆς ὅμορφιᾶς καὶ θὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἔννοια τῆς ἀρμονίας.

"Η ἵστορία τῆς τέχνης μᾶς γνωρίζει πόση σπουδαιότητα ἔδωκαν πολλὰ κράτη στὴν τέτοια διακόσμησι, ἐπειδὴ τὴν ἐθαρροῦσαν πρῶτα ἀπ' ὅλα ἴκανοποίησι μιᾶς ἀνάγκης τοῦ λαοῦ. "Ο Ζάν βάν "Εὖκ πολλὲς φορὲς ἀνάλαβε τὸν στολισμὸν τῆς Βρούγης. "Ο Οὐγκος βάν ντερ Γκός ἔκαμε τὴν περίφημη διακόσμησι γιὰ τὸ γάμο τοῦ δούκα τῆς Βουργουνδίας. "Ο Ρούμπενς διδιος, ὅταν ἤταν νὰ μπῇ στὴν Ἀμβέρσα διηνφάντησε Φερδινάνδος τῆς Αὐστρίας, ἔδεχτηκε νὰ διακόσμησῃ τὴν πολιτείαν αὐτὴν μὲ θριαμβευτικές ἀψίδες, ἔχοντας βοηθὸν τὸν Ζορντάενς, τὸν Ρύκερ καὶ ἄλλους ἔκαουστους καλλιτέχνες. "Ο στολισμὸς τῶν πόλεων σήμερα εἶναι καλλιτεχνία δὲν εἶναι ἔργον τοῦ καθενός.

Μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ ζωγράφους, γλύπτες, ἀρχιτέκτονες, αἰσθητικούς, ποὺ νὰ ἔχῃ τὴν ἔδρα τῆς στὴ Δημαρχία καὶ νὰ φροντίζῃ πῶς νὰ στολίζῃ τὴν πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὶς ἔξαιρετικὲς περιστάσεις, θὰ μᾶς παρουσιάσῃ τέλος πάντων κάποια διακόσμησι, ποὺ νὰ ταιριάζῃ μὲ τὸν οὐρανό μας, μὲ τὸ σύνολο τῆς πόλεως καὶ μὲ τὸν χαρακτῆρα μας. "Ετσι δὲν θ' ἀφίνεται καθένας νὰ κάνῃ δι τοῦ ὑπαγορεύει ἡ φαντασία του, μήτε θὰ βλέπουμε δημόσια κτίρια νὰ στολίζωνται μὲ τρόπο, ποὺ μπορεῖ νὰ ταιριάζῃ στὴν διμήλη τοῦ Λονδίνου μὰ δχι καὶ στὴν Ἀθηναϊκὴν ξαστεριά. Καὶ στὰ τελευταῖα δὲν ἐπιτρέπεται πιὰ στὴ χώρα, ποὺ ἐλάτερευσε τὸν Ἀπόλλωνα τὸν θεό τῆς ἀρμονίας, νὰ μήν ὑπάρχῃ ἀρμονία μήτε καὶ ὅταν αὐτὴν ντύνεται τὰ γιωδινά της.

Διαγωνισμοί. "Ο ἔνας ἐπάνω στὸν ἄλλον προηγήσονται οἱ φιλολογικοὶ διαγωνισμοί. Τὸ "Υπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν ζητάει τραγούδια γιὰ τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς ναῦτες καὶ μὲ βραβεῖα ἀξιόλογα. δ. κ. Ρότσιλδ καταδέτει 5000 δρ. γιὰ νὰ βραβευθῇ τὸ καλύτερο δρᾶμα μὲ ὑπόθεσι βγαλμένη ἀπὸ τὸν πόλεμο τὸ Ωδεῖον γυρεύει μιὰ μουσικὴ σύνθεσι ἐπάνω σὲ στίχους πολεμικούς. Καὶ ἔτσι μποροῦμε νὰ είπομε, διτὶς ἡ πολεμικὴ φιλολογία δὲν ἔχει

λόγο νὰ παραπονεθῇ πῶς δὲ βρῆκε προστασία. Αὕτη δμας ἡ προστασία εἶναι τόσο δημιουργικὴ ἐλπίδας, διτὶς ὅτι θὰ φανοῦν ἔργα ἴκαναν νὰ τὴν δικαιολογήσουν; Δὲν ἔχει βέβαια κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ γιὰ τὸ ἀποτελέσματα ἀπὸ κρίνην. Μάδο καὶ νὰ μείνῃ ἐπιφυλακτικός, δὲν εἶναι δυνατὸν νὸθεφή σταθερὴ ἐλπίδα, διτὶς ἀπὸ τοὺς διαγωνισμοὺς αὐτοὺς θὰ βγοῦν οἱ ἀξιοτέλειας τῶν κατορθωμάτων τῆς φυλῆς μας: μάλιστα μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς πιὸ βέβαιος γιὰ τὸ ἀντίθετο. "Οταν τὰ ἔργα δὲν γεννιοῦνται ἀπὸ τὸ ξέσπασμα ἐσωτερικῆς ἀνάγκης καὶ δὲν παρουσιάζονται σὰν τὸ ξελαμπάδισμα φωτιᾶς ποὺ καίει τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχή, δὲν ἡμποροῦν νὰ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ διερεύνεται καθένας μας καὶ περιμένει.

Υπάρχει ἀκόμη καὶ δικίνδυνος νὰ μὴ βραβευθοῦν τὰ καλύτερα ἔργα, διποτας γίνεται δὰ σὲ κάθε διαγωνισμό: ἡ κριτικὴ καὶ τῶν διαγωνισμῶν — καθὼς σὲ κάθε ἀλλή περίστασι — εἶναι πάντα προσωπικὴ καὶ ἵσως καὶ ἀπρόσεκτη. Καὶ δὲν φταίη ἡ κριτική, πάλι ὑπάρχει μέσα στὸν διαγωνισμὸν κάτι, ποὺ νὰ τοὺς κάνῃ ἀρκετά ἀντιταμητικούς: τὰ ἀποτελέσματα τοὺς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ πρώτου Ράλλειον ἔως σήμερα δὲν μᾶς ἀναγκάζουν νὰ πιστεύουμε, διτὶς ἔχαρισαν στὴ φιλολογία μας τίποτε ξεχωριστῆς ἀξιας. Σ' αὐτοὺς δὲν ἔβραβεύθηκε ποτὲ σχεδὸν ἡ πρωτοτυπία καὶ τὸ ἀλληγονδ ταλέντο. Καὶ τί θλιβερὸ πρᾶγμα νὰ βγαίνῃ νικημένη ἡ ἀξια ἡ προαγωγική!

Μὲ δια τὸ δικόνος, θὰ μᾶς περισσοτέρη μερικὲς χιλιάδες σ' ἔργα πνευματικά καὶ τὸ σπάνιο τοῦτο φαινόμενο στὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ εἶναι μικρὸ κέρδος γιὰ τὰ γράμματα καὶ περισσότερο γι' αὐτοὺς ποὺ θὰ βραβευθοῦν. "Αν δὲν ἀξίζουν τὰ βραβεῖα δοσοὶ θὰ τὰ πάρουν, τότε τόσο τὸ κειρότερο καὶ γιὰ κείνους, ποὺ θὰ τὰ δώσουν, καὶ γι' αὐτούς, ποὺ θὰ τὰ πάρουν.

"Αλλ' ἀν ὑπάρχουν τόσοι λόγοι γιὰ νὰ καταδικάσουμε τοὺς διαγωνισμούς, εἶναι δμας καὶ ἔνας ποὺ νὰ δικαιολογῇ τὴν ὑπάρξην τους: διτὶς συνέχουμε τὴν παράδοσι: δχι βέβαια τὴν παράδοσι τῶν Ράλλειων, τῶν Βουτσιναίων, τῶν Λαστανειών καὶ τῶν ἀλλών. Οἱ διαγωνισμοί, διποτας καὶ τόσα ἀλλὰ γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς μᾶς χώρας, εἶναι καὶ αὐτοὶ γέννημα τῆς Ἀττικῆς γῆς καὶ ἀνάθρεμμα τῶν ἀρχαίων προγόνων μας. "Επειδὴ τὸ στεφάνωμα π.χ. τοῦ ποιητῆ τῆς καλύτερης τραγωδίας στὸ θέατρο τοῦ Διονύσου δὲν ἤταν τίποτε ἄλλο παρὰ ἔνα εἶδος Ἀβερώφειου δραματικοῦ διαγωνισμοῦ μὲ μόνη τὴν διαφορά, πῶς τότε τὸ στεφάνι τοπαιρούνταν ἔργα μεγάλα καὶ ἀξια, μιᾶς τέτοιας τιμῆς. "Ισως δμας γι' αὐτὸ καὶ τὸ βραβεῖο δὲν ἤταν παρόδες.

Διαγωνισμοί. "Ο ἔνας ἐπάνω στὸν ἄλλον προηγήσονται οἱ φιλολογικοὶ διαγωνισμοί. Τὸ "Υπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν ζητάει τραγούδια γιὰ τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς ναῦτες καὶ μὲ βραβεῖα ἀξιόλογα. δ. κ. Ρότσιλδ καταδέτει 5000 δρ. γιὰ νὰ βραβευθῇ τὸ καλύτερο δρᾶμα μὲ ὑπόθεσι βγαλμένη ἀπὸ τὸν πόλεμο τὸ Ωδεῖον γυρεύει μιὰ μουσικὴ σύνθεσι σὲ στίχους πολεμικούς. Καὶ ἔτσι μποροῦμε νὰ είπομε, διτὶς ἡ πολεμικὴ φιλολογία δὲν ἔχει

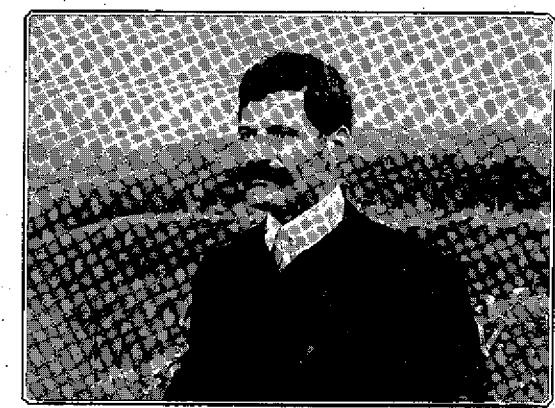
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΟΛΕΜΟΥΣ 1912—1913

Εἶναι ἡ δευτέρα ζωγραφικὴ "Εκθεσις, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν πόλεμον. "Ο κ. Φερεκείδης ἔγινε καὶ τὰς δύο ἐκστρατείας στὸ πλευρὸ τοῦ στρατοῦ. "Απὸ τὶς ταλαιπωρίες τοῦ πολέμου ἐπέστρεψε πιὸ δυνατὸς ἀνθρωπός προπάντων πιὸ δυνατὸς καλλιτέχνης. Εἶδε τὴ Δόξα νὰ στεφανώνη τὰ μέτωπα ποὺ ἔγιναν πάνω ὅτι χῶμα. Ποτίσθηκε τὴν λεφότητα τοῦ ἀγῶνος. Ατένισε τὰ γραφικὰ τοπία ποὺ πλαισίωσαν τὶς ἐλληνικὲς νίκες.

Στὸ ἔργαστηρι τοῦ τῆς δόδοι Φλέσσα ἐργάζεται τῶρα, συντροφεμένος ἀπὸ τὸ δράμα ποὺ μάγεψε τὸ μάτια του. "Ο πόλεμος ὥργωσε τὴν πρόσφρογη γῆ, καὶ τῶρα βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ δυνατὴ καὶ ἀφρονη γλάστησι:

Μορφὲς γυναικείες, λουλούδια τῆς Μακεδονίκης ζωῆς, τῆς ἀπλοϊκῆς, αὐτῆς ποὺ ἔγινε αἰώνες, γνέθοντας στὸ ἀδράχτι καὶ, μαζί, λικνίζοντας εὐλαβικὰ τὸ δύνειρο τὸ κρυφό. — Τοπία, μεδυσμένα ἀπὸ τὸ δόνονικὸ θάμπωμα τῶν βουνῶν τῆς χώρας ποὺ λευθερώθηκε. — Σκηνές, ποὺ ζωτανεύουν τὰ μοναδικὰ ἄνθη, αὐτὰ ποὺ μᾶς ἔδωσαν τὶς βαθύτερες συγκανήσεις. — Άλλες, ποὺ τὶς τυλίγει μέσα στὶς πτυχές του δ ἡσκιος τοῦ καλασμοῦ καὶ τοῦ θανάτου. — Κομμάτια γῆς, ποὺ σταμάτησεν ἐκεὶ ἡ Ιστορία, νὰ γράψῃ μιὰ φωτεινὴ πένθιμη σελίδα.

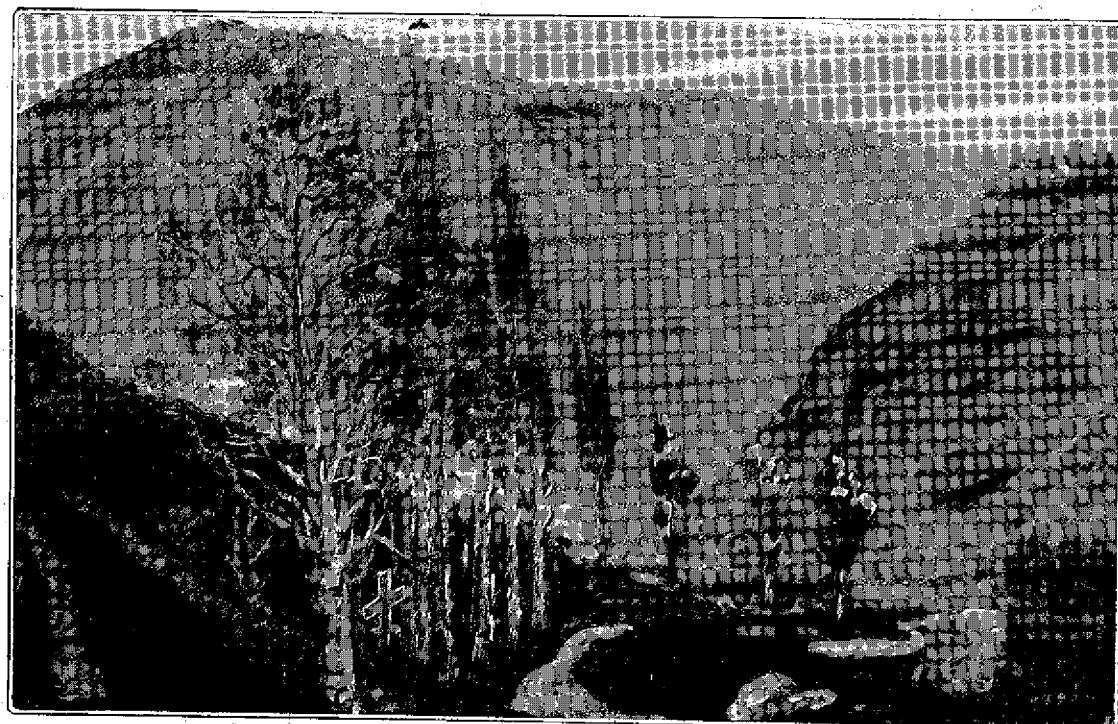
N. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗΣ

του. Μέσα του εἶναι δυὸς ἀγάπτες συνυφασμένες, μεγάλες καὶ οἱ δύο: ἡ ἀγάπη τῆς Φύσεως καὶ ἡ ἀγάπη τῆς Τέχνης. Προτιμᾶς νὰ μιλῇ γιὰ τὴν πρώτη, ποὺ τοῦ παρέχει τὰ στοιχεῖα νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βαθειάν της βαθύτερες συγκανήσεις. — Άλλες, ποὺ τὶς τυλίγει μέσα στὶς πτυχές του δ ἡσκιος τοῦ καλασμοῦ καὶ τοῦ θανάτου. — Κομμάτια γῆς, ποὺ σταμάτησεν ἐκεὶ ἡ Ιστορία, νὰ γράψῃ μιὰ φωτεινὴ πένθιμη σελίδα. Στοὺς «Πρόσφυγας» τί διντιθέσεις χρώματος, εἰκόνων τῆς φυγῆς τῆς βιαστικῆς. Άλλοι, διποτας στὰ Σέρβια, πόσο γοητευτικὴ ἡσεμία ποὺ παίρνει. "Η γραμμὴ τοῦ εἶναι δευτερεύοντος οὗτες ζητεῖ νὰ δειδανικεύσῃ τὸ θέμα του. Καὶ δταν μιὰ φορὰ κατέχει τὸ χρυσό πλειδί, ἐπρόσθεσε στὴν ἀγάπη του, ἀκόμα ἔνα δεσμόν.

"Ισως, αὐτὴν του τὴν τάσι, ποὺ τὴν ἔχει ἐκ φύσεως, νὰ τὴν ἐδυνάμωσε μιὰ ἐποχὴ τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοῦ σταδίου, διποτας πατέγεινε πολύ, στὸ Μόναχον, μὲ τὴν ἀντιγραφὴ ζένων μεγάλων ζωγράφων. Προσπαθῶντας ν' ἀποδύσῃ πιστὰ τὸ ἔργον τοῦ ἄλλου, εἶδε πῶς ἡ βαθειά καὶ ὑπομονητικὴ μελέτη τῆς φύσεως ἀποσπᾷ ἐπιτέλους τὸ μυστικὸ καὶ δίνει στὸν ζωγράφο τὰ τεχνικὰ μέσα νὰ δεῖξῃ, τεχνίτης αὐτός, ἐκεῖνο ποὺ εἶδε καὶ τὸν συγκάνησε νὰ μπορέσῃ ἐπομένως καὶ τοὺς ἄλλους νὰ συγκανήσῃ. "Η φύσις, ἡ ἐγωιστική, μὲ τὴν προσήλωσίν του αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ ζωγράφου προσκολλημένη σὲ μιὰν ἀγάπη σχεδὸν παθητική. Καὶ ἡ παραγωγή του, ἔως τῷρα ἡτο μικρὴ καὶ παθωτική.

— Θὰ προτιμοῦσα, ἔλεγε τῶρα τελευταῖα, νὰ εἶμαι ἐπιστάτης ἀγροτικός, νὰ γρούσω ἔξ-έφτα δρες τὴν ἡμέρα στὸν κηπού μα καὶ νὰ θαυμάζω τὴν διαφορά τῆς Φύσεως, παρὰ κλεισμένος μέσα στὸ

— Αὐτὴν του τὴν ἀγάπη τὴν διάβασα πρῶτα στὰ σκίτσα ποὺ ἔφερνε ἀπὸ τὰ ταξίδια

ΣΤΑΤΙΣΤΑ. Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτης

“Ηοθε δέ πόλεμος. Πήρε τὸ τουφέκι καὶ τὰ πινέλα του καὶ ἔτεξε καὶ στοὺς δύο πόλεμους μὲ τὸν ἄγνυτον ἐνθουσιασμόν. Ἀντάρτης καὶ καλλιτέχνης. Ἡ κακουχία, ἡ στέρησις, ἡ ἀρρώστια ἦταν ἀπλὰ ἐπεισόδια ποὺ δὲν ἤμπορεσαν νὰ κόψουν τὸν δρόμο του. Ἀκούθαστο τὸ σῶμα καὶ γερή ἡ ψυχή. Ἐργάσθηκε, σκυμένος πάνω στοὺς βαθεῖς παλμοὺς τῆς φυλῆς.

Μιλοῦν τὰ ἔργα του τὴ διπλὴ φωνὴ τοῦ πατριώτη καὶ τοῦ τεχνίτη. Ἡ δόνησις ἡ ἐσωτερική καὶ τὸ μεγάλο θέαμα τῆς φύσεως, ἀποκάλυψαν δυνατὸ τὸ ταλέντο του, ἐγέννησαν τὸ ἀληθινὸ καλλιτέχνημα. Καρτεροῦσε ὑποταπικά τόσον καϊρό. Νά, ἡ εὐτυχισμένη στιγμὴ τοῦ ἀνοίγει ἐλεύθερο τὸν δρόμο, καὶ ἀνασένει πλατειὰ τὸ ἔγω του τὸ καλλιτεχνικό. Σιδ πλαΐ τῆς ἐλεύθερωμένης τώρα ἀγάπτης του, βάνει τὴ ζωὴ τὴν πραγματική. Καὶ χωρὶς γὸ ἔχασση τὰ μάγια τῆς Φύσεως, τῆς χαρᾶς τὰ στολίδια ποὺ τοῦ παρέχει ἡ δύναμις τῆς ζωικῆς γραμμῆς καὶ τὸ αἰσθῆμα ποὺ τὴν θερμαίνει. Στὸ «Ναλμπάνκιο» τὸ χιονισμένο, τὴν ὥρα ποὺ περνᾷ τὸ πυροβολικόν, βλέπεις σφιχτοδεμένα τὰ δύο στοιχεῖα. Τὸ δράμα ποὺ δυναμόνει τὶς ψυχὲς, τῶν πολε-

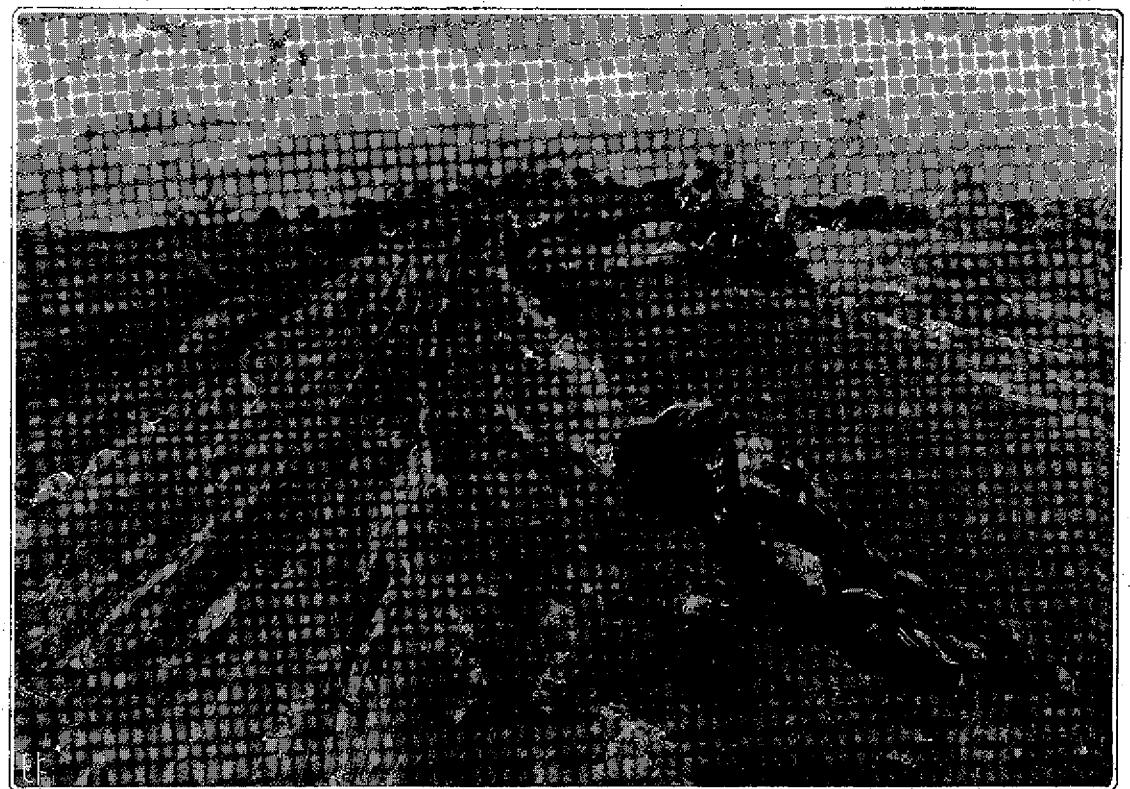
μερικά του ἔργα, — τὸ δίνει τὸ χρῶμα, δὲ πόδις τοῦ τεχνίτην ὁ ἀκροασθῆτη βαθειὰ φωνὴ τοῦ τοπίου. Τέτοιο καὶ τὸ «Μοναστῆρι τῆς Ζαβιδας» καὶ μιὰ ἄλλη εἰκὼν «Πρὸς τὸ Ὀστροβό». Ἐργα ἀντίθετα στὸν χρωματισμό, στὴ γραμμή, στὴ μορφὴ γενικῶς. Τὸ χρῶμα των, μῷψ προπάντων, πράσινο μὲ κύλιες ἀποχρώσεις, κίτρινο, ζεῦ, βαθειά, μὲ μιὰ ψυχικότητα, εἴτε χαρούμενα εἰναι φωτισμένο τὸ τοπίον; εἴτε γέρνη ἀπάνω του δ. Κοκκιος πονεμένης ψυχῆς. Εἶτε τὸ ἄρωμα ποὺ ἀναδίνει τὸ λιβάνι.

Γι' αὐτό, ἔνα τέτοιο τοπίον, χωρὶς πρόσθετη τὴ ζωὴν γραμμή, ποὺ ὑπάρχει νὰ ποῦμε ἀφ' ἑαυτοῦ, μὲ τὴ σιγὴ τῆς ἀκίνητης ἡρεμίας του, κρείμαζεται μιὰν ήσυχη καὶ ψυχικὴν ἀτμοσφαῖρα, νὰ μεταδώῃ τὸν ἀρρατο παλμὸ ποὺ ωμοῦζει τὴν ὑπαρξὴ του. Ἀν δ. Κ. Φερεκείδης ὀνόμαζε τὶς εἰκόνες του ἀπλούστατα: τοπίον, μάχη, πορταίτο, θὰ ξύνον τὴν ἴδια βαθειὰ εἴτε ἐντονη ζωὴ, στὰ μάτια τῶν αἰσθαντικῶν ἀνθρώπων.

Κομμάτι ζωῆς ἀγνῆς, ποὺ ἔθρεψε τὸ δύνειρο τῆς πατρίδος μέσα στὰ στενὰ δρια τοῦ χωριού

σπιτιοῦ, είναι τρεῖς μορφὲς γυναικεῖς, ἀπὸ τὰ περίχωρα τοῦ Γιδᾶ: ἡ «Νύφη», ἡ «Κόρη στὸν ἀργαλεῖο», ἡ «Γυναίκα ποὺ γνέθει». Τῆς κόρης ἡ δροσιὰ ἡ παρθενική, καὶ ἡ εὐτυχία τῆς μελλοντικῆς καὶ ἀκόμα ἡ γυναικα ποὺ πέρασε τὰ χρόνια της στὴ σκλαβιὰ καὶ εἶδε τώρα μεγαλωμένο τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας, ἔχον μιὰ γάρι ἔχωριστὴ μαζὶ μὲ τὸν παράξενο τοπικὸν ἱματισμὸ καὶ τὴν αἰσθηματικὴ ἀφέλεια. Ζωὴ ἀνεπιήδευτη, ποὺ διέσωσε τὴν ἀγιούσην τῆς παραδόσεως καὶ μεγάλωσε μὲ τὸ παραμύθι τῶν παλιῶν χρόνων. Μὲ τί χαρὰ θὰ ἔβλεπα ἔργα τοῦ Φερεκείδη στὴν Εθνικὴ Πινακοθήκη.

Τὸ θέμα χοησιμένει σὰν πηγὴ ἐμπνεύσεως γιὰ νὰ δώσῃ τὴν πρωτεύουσα θέσι στὸ χρῶμα. Οι σκοτεινοὶ τόνοι ποὺ μεταχειρίζεται δ. ζωγράφος στὸ «Χάνι τοῦ Σαραντάπορου» είναι ἡ μελαγχολικὴ τῆς ἐγκαταλείψεως. Τὸ Χάνι ποὺ ἐρημώθηκε δτον πιὰ δὲν μποροῦσε νὰ στεγάσῃ τὰ δειλιασμένα κορμιά, καὶ παρέκει τὰ κάρα μὲ τοὺς βαρεῖς δλόγεμον τροχούς, μιλοῦν πῶς πέρασε ἀπ' ἕδω δ. γιακητῆς. Φαίνε-

ΜΕΤΑ ΤΡΗΝ ΜΑΧΗΝ. ΤΟΥ ΚΟΜΑΝΟ

ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτης

ται δικόμα, δεξιά, ή φεγγοβιολή, που προχωρεῖ μπροστά δύοένα. Πίσω της δύλα βυθισμένα στὸ σύνδαμπο, που είχε μιὰ φορά κι' αὐτὸ τῆς χαρᾶς τὴν δψι, μὰ ποὺ τώρα τὸ πτυχόνει δι θάνατος. Όφαία εἰκόνα θλιβερῆς διαδρομιᾶς. Τὸ ίδιο μύχιο σύνασθμα κ' ἔδω καὶ στὸ «Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κόμανο». Μιὰ αυνότονη γραμμή, ή γραμμή τοῦ δρόμου που φεύγει καὶ ἀφίνει πίσω του ἔνα ψοφίμη, τὸ μόνο ζωντανὸ μέσα στὴ βουβή σιγή.

Ἐχει τὴν διαδρομιὰ της, γλυκειὰ διαδρομιά, ή ιστορία τῶν ἀνθύχων. Πάντα νὰ γράψῃ τέτοια τραγούδια δ. καλός ζωγράφος. Ποιητής τοῦ τοπίου. Καὶ τέτοιος νὰ μείνῃ. Τῇ χαρά του, τῇ μελαγχολίᾳ του, θὰ τὴν ἀτενίσῃ, στὶς εὐτυχισμέ-

νες καλλιτεχνικὲς ὁρες, ζωγραφισμένην μέσα στὴν Ἑλληνικὴ φύσι καὶ θὰ τὴν ξαναδώσῃ στὸ δένδρο, στὸν βράχο, στὸ νερό, ποὺ στέκοντα μαγιμένα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐνα παραμύθι σὰν τὸν θάνατο τοῦ «Μπογατούκο», θὰ είχε θέσι σὲ μιὰ σειρὰ φιλόγογκων σκίτσων. Καὶ τῶν Σερρῶν ἀκόμα, μὲ τὴν δλοπράσινη ἀκρόπολι: ή ζωὴ ποὺ ἔσβισε καὶ ή ζωὴ ή βαθύτερη, ποὺ δὲν πεθαίνει. Τί ἔμορφα ποὺ λένε τὴν ιστορία τους τὰ σπιτάκια αὐτά, ποὺ τάχει σκαμένα ή φωτιά καὶ ἀφῆσε δλάνοντα τὰ παράθυρα, νὰ ξαναμπῆ δηλιος τῆς χαρᾶς. Πάντα μὲ χαρὰ τελείονυν τὰ παραμύθια. Πάντα στὸ πλευρό της θὰ ξαναζήσωμε.

KIMON MICHAILIDIS

ΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

Τὸ πνεῦμα καὶ δι τρόπος τῆς σκέψεως, δι δποίος ἀρχίζει νὰ ἐπικρατῇ καὶ νὰ ἐκδηλώνεται ζωηρῶς εἰς τὰς τάξεις τῶν γένων τῆς σήμερον, μάλιστα μεταξὺ τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων ἐξ αὐτῶν, ἔχει ἔξαιρετην σημασίαν διὰ τὴν παρατηρούμένην σπουδαίαν ἀλλαγὴν εἰς δλην τὴν ψυχολογίαν τῶν Ἑλληνολατινικῶν φύλων.

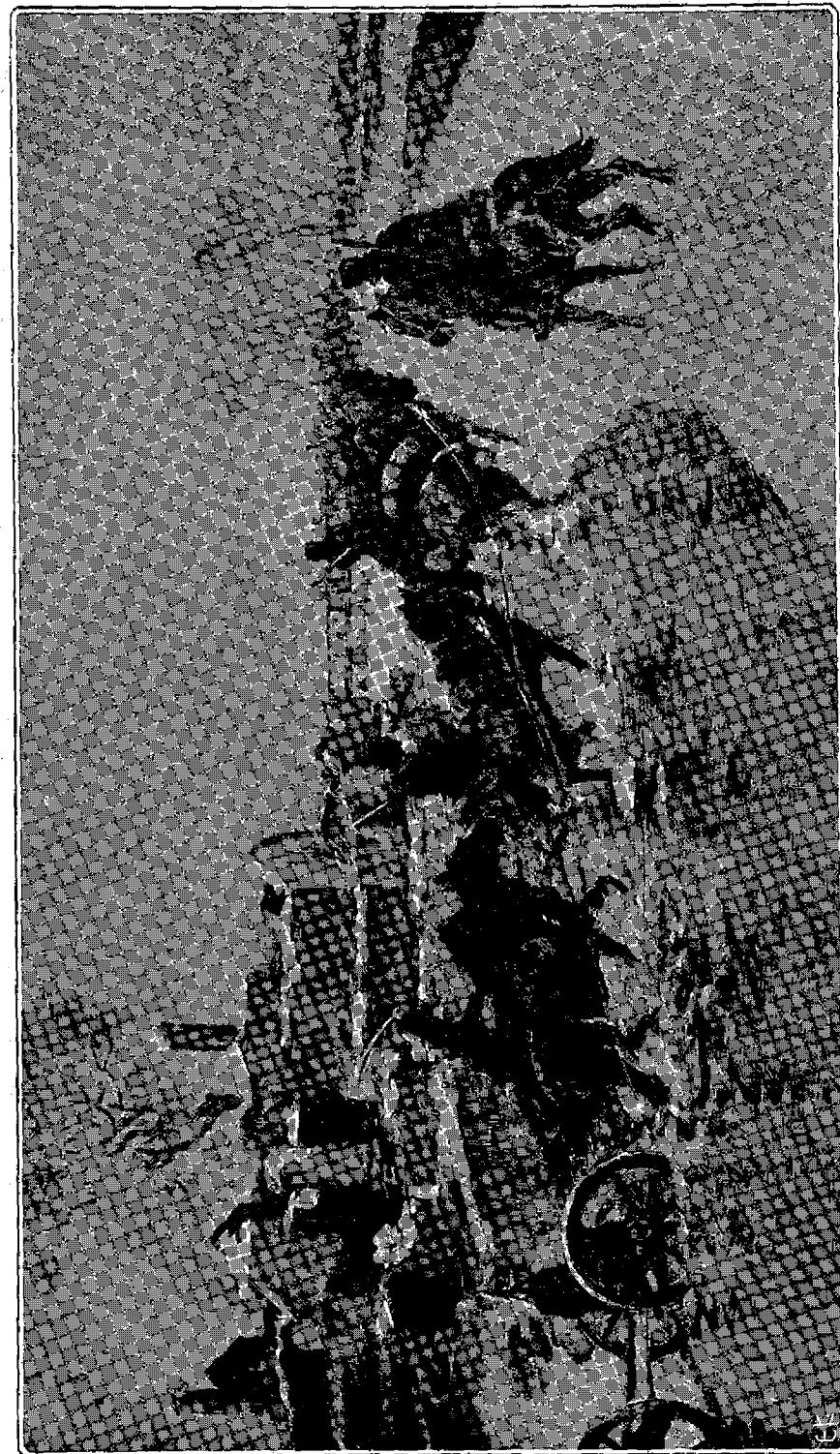
Τὸ φαινόμενον τοῦτο τοῦ νέου προσανατολισμοῦ, οὗτος εἴπειν, τῶν σημερινῶν ίδεῶν παρετηρήθη ζωηρότερον καὶ ἔμελετήμη τελευταίως μεταξὺ τῆς σπουδαίουσης νεότητος τῆς Γαλλίας: καὶ εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον σπουδαίον καθόσον παρουσιάζει πολὺ γενικότερον χαρακτήρα ἀπὸ δοσον δύναται τις κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποθέσῃ καὶ ἔρχεται δις μία ἔντονος ἀντίδρασις πρὸς δλον τὸ πρόσωπον παρελθόν τῆς Ἑλληνολατινικῆς σκέψεως: σημειώνει δὲ τὴν ἀρχὴν μιᾶς σημαντικῆς ἐπαναστάσεως, ή δποία συντελεῖται εἰς δλον τὸν Ἑλληνολατινικὸν πνευματικὸν κόσμον, καὶ μίαν νέαν κατεύθυνσιν τῆς ἔνεργειας τοῦ μέλλοντος. Τὸ φαινόμενον ἀξίζει νὰ μελετηθῇ ἐκτὸς τοῦ διτι εἶναι ἀποτέλεσμα σχεδὸν δλης τῆς ἐπικρατούσης φιλοσοφιῆς σκέψεως τῆς σήμερον ἀλλὰ καὶ διότι μέλλει νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν κόσμον τῆς αὔριον' μᾶλιστα ἥρχισεν ἀπὸ τοῦδε νὰ τὸν χαρακτηρίζῃ, καὶ πλεῖστα φαινόμενα καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ζωῆς δὲν θὰ ἥδυναντο νὰ ἔξηγηθῶσιν ἐπαρκῶς ἐὰν δὲν ἥθελον ἀναφερθῆ εἰς τὴν νέαν αὐτὴν ζύμωσιν, ή δποία συντελεῖται ἀδιοράτως εἰς δλον τὸν Ἑλληνολατινικὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀρχὴν νὰ προβάλλῃ μία νέα ψυχολογία καὶ νέα κατάστασις πνευμάτων καὶ παρ' ἡμῖν. Ή πρώτη ἀρχὴ τοῦ φαινούμενου ὀφείλει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν κολοσσιαίαν ἐπί-

δρασιν τὴν δποίαν ἔξασκει σήμερον ἐπὶ τῶν πνευμάτων ἡ πραγματιστικὴ φιλοσοφία, ή δποία, καθὸ φιλοσοφία πρᾶξεως κυρίως, ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ κατευθύνῃ αὐτὰς τὰς κινήσεις τοῦ καθ' ἥμέραν βίου ἡ φιλοσοφία αὕτη, οὖσα κυρίως ἀπόρροια τοῦ ἀγγλοσαξηνικοῦ ὀφελιμιστικοῦ πνεύματος, εἴρεν ἐν Γαλλίᾳ νέαν προσαρμογήν, πλέον σύμφωνον μὲ τὸ Ἑλληνολατινικὸν πνεῦμα καὶ ἔδωσε γέννησιν εἰς τὸν νεοδειπνούμον, ὃ δποίος τείνει νὰ χαρακτηρίσῃ δλην τὴν σημερινὴν σκέψιν.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν σημερινὴν νεότητα εἰς ἡν τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐκδηλοῦνται ἐντονώτερον, καὶ ίδιως εἰς τὴν Γαλλικὴν νεότητα, ή δποία ἐνσυνειδήτως καὶ ἰσχυρῶς φέρεται πρὸς τὸν νέον αὐτὸν προσανατολισμὸν καὶ προίσταται οὕτως εἴπειν τῆς δλης μελλοντικῆς κινήσεως.

Ἐνρέπα, λεπτολόγος καὶ λίαν πεφωτισμένη ἔρευνα εἰς τὰς τάξεις τῆς σπουδαίουσης νεότητος ἐν Γαλλίᾳ, ἔδωσεν ἐπαλητικὴν τὴν εἰκόνα διὰ τὴν νέαν φυσιογνωμίαν, ή δποία μορφωνται καὶ σχεδόν, διὰ τὸν νέον ἀνθρωπωτον τύπον, ὃ δποίος ἐμφανίζεται εἰς τὸν Ἑλληνολατινικὸν κόσμον.

Καὶ παρ' ἡδη δη πρὸ πολλοῦ ἔχει παρατηρηθῆ μία οὐσιώδης ἐπὶ τὸ θετικότερον τροπὴ τῶν πνευμάτων, καὶ θὰ ἥδυναμεθα νὰ εἴπωμεν διτι, ἐκεῖνο τὸ δποίον χαρακτηρίζει τοὺς νέους τῆς σήμερον ἀπὸ τοὺς τῆς παρελθόντος δεκαετίας, εἶναι μία ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἐντονώτερον ἀναπτυσσομένη καθ' ἥμέραν κλίσις πρὸς τὴν καρποφόρον πρᾶξεν θὰ ἥδυνατο νὰ ἔξηγηθῇ τοῦτο, ὃς ἀποτέλεσμα τῆς νέας τροπῆς

ΝΑΔΙΑΠΑΝΚΙΟΥ. ΔΙΑΒΑΣΙΣ ΗΡΥΧΩΔΙΚΟΥ

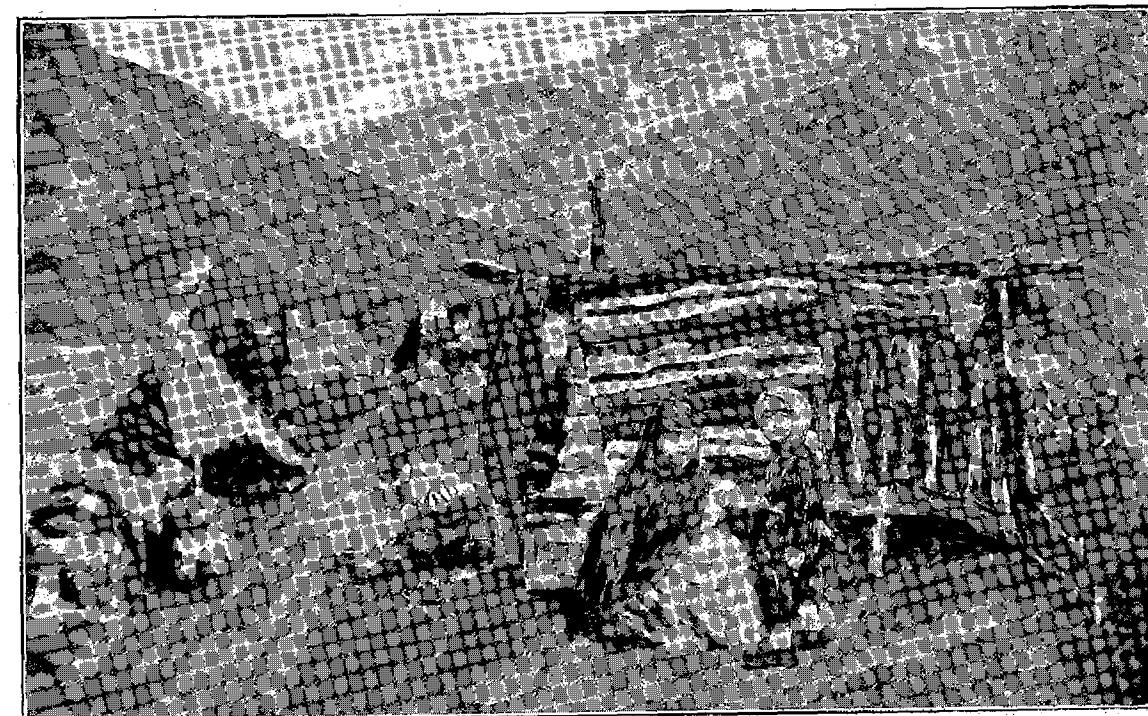
τῶν πολιτικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ τῶν νέων ἔφαρμοζομένων ἐκπαιδευτικῶν μεθόδων, ἀλλ᾽ οὐχὶ διλγώτερον καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀδιοράτου καὶ παρ᾽ ἡμῖν ἐπίδρασεως τῶν ἐπικρατούντων ὄντων τῆς παγκοσμίου σκέψεως. Τὸ φαινόμενον δημαρχίας τοῦτο ἐκδηλοῦται πολὺ βιαιότερον μεταξὺ τῶν νέων ἐν Γαλλίᾳ, τῶν ὅποιων δὲ δργασμὸς πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐμφανίζεται ὡς μία ἴσχυρὰ ἀντίδρασις πρὸς τὴν σκέψιν τοῦ παρελθόντος, ἢ ὅποια ἡπείλει νὰ ἀμβλύνῃ καὶ νὰ παραλύσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἐνέργειας ἐν Γαλλίᾳ. Κηρύσσονται λοιπὸν διὰ τοῦτο περιφρονηταὶ παντὸς διανοητικισμοῦ, ἐπιθυμοῦν τὴν ἐνέργειαν καὶ παραδίδονται εἰς τὴν πρᾶξιν ἀνευ ἐνδοιασμῶν. Ή ζωτικότης των ἀναιτύσσεται ἐπάνω εἰς τὸ ἔργον, καὶ δι᾽ αὐτοὺς ἡ ὑπόδοκιμος ἐνέργεια δὲν ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἔξηγήσεων, οὕτε μία καλὴ ζωὴ πολλῶν ἔρωτημάτων ἢ προτίμησίς των εἶναι νὰ κερδίσουν ἀπὸ τὴν ζωὴν πᾶν δι, τι δύναται νὰ δώσῃ, παρὰ νὰ τὴν κριτικάρουν καὶ αὐτὸς ἔρχεται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίας τῶν πραγματιστῶν. Κινοῦνται διλγώτερον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν λογικευμάτων ἢ συστημάτων καὶ ἀφίνονται μᾶλλον νὰ διδηγοῦν, καὶ μᾶλιστα πλέον ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὰς βαθείας παρορμήσεις τῆς φυλῆς των καὶ ἀπὸ τὰς βεβαιότητας, αἱ ὅποιαι, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τίποτε τῆς ψυχρᾶς λογικῆς, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ περισσότερον κυριαρχικαῖ. Εάν παραιτοῦνται τῆς σκέψεως, εἶναι διὰ νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὸ ἔνστικτον, εἰς τὰς βαθείας ἐσωτερικὰς δρμάς, αἱ ὅποιαι θὰ καθιστοῦν οὕτω πλέον ἔντονον τὴν ἐνέργητικὴν αὐτῶν ζωῆν: καὶ ἐνταῦθα διαφανεῖται ἡ ἐπίδρασις τὴν ὅποιαν ἔξασκει ἐπὶ τῶν νέων Γάλλων ἢ Μπερέζονική διδασκαλία.

Ἐτερον φαινόμενον, τὸ δποῖον ἔχει ἥδη παρατηρηθῆ ἀπό τίνος χρόνου καὶ εἰς τοὺς νέους παρ' ἡμῖν, εἶναι η̄ ποιά τις ὀδιαφορία αὐτῶν διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις. Ἡ ζωὴ φαίνεται εἰς αὐτοὺς καλή καὶ η̄ κοινωνία ἀρχετά καλῶς ὠργανωμένη. Τὰ ἀποδέχονται ἀμφότερα ὡς ἔχουν καὶ ζητοῦν μόνον κυβερνητικούς ισχυράν, ἀρχηγούς «κυβερνήτας ἀνθρώπων», μίαν ισχυρὰν πειθαρχίαν εἰς τὴν δποίαν οἱ ἴδιοι νὰ ὑποταχθοῦν εὐφροσύνως, διὰ νὰ γίνη δυνατὸν νὰ ἔξαχθῃ ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν ὁργάνωσιν τὸ ἀνότατον τῆς δυνατῆς ὀφελείας. Κυριευμένοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην νὰ κινηθοῦν, ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς μίαν σύντονον ἐνέργειαν, ἐπιδίδονται ἐκδύνωσις εἰς τὰς φυσικὰς ἀσκήσεις η̄ μᾶλλον εἰς τὸν ἀθλητισμόν αἱ ἀθλοπάιδιαι ἵκανοποιοῖν ἐν αὐτοῖς τὸ βαθὺ ἔνστικτον τὸ δποῖον ἐπιθυμεῖ τὸν

ἀγῶνα καὶ ἀγαπᾶ τὴν δύναμιν· ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀσθλητικῶν ἀσκήσεων ἔξαγουν τὸ πολύτιμον ἡθικὸν ἀπόκτημα νὰ κινοῦνται μετὰ ψυχορεμίας, ὑπομονῆς καὶ θάρρους. Δὲν διστάζουν νὰ ὅμολογήσουν ὅτι ἀπέκτησαν οὗτω μίαν «εὐθυμιαν ἀγριότητα» καὶ τὴν συνήθειαν νὰ θεωροῦν τὴν ζωὴν ὡς μίαν μάχην, ὡς μίαν μάχην ἐκ τοῦ συστάδην, ὡς μίαν ἡθικὴν τῶν ἰσχυρῶν. Εἰς τὸ πνεῦμα τούτῳ διακρίνει κανεὶς τὴν λανθάνουσαν ἀλλ᾽ ἀκατάπαυστον προετοιμασίαν δι^ι ἔνα διαρκῶς ἐπικείμενον ἀγῶνα ἔξοντώσεως μεταξὺ τῶν λαῶν, καὶ μίαν ἀπάντησιν εἰς τὴν διαρκῆ ἀπειλὴν τῆς αὐξούσης γεφυμανικῆς δυνάμεως.

Καὶ παρὸν ἡμῖν ἡ κλίσις πρὸς τὰς φυσικὰς ἀσκήσεις ἔχει ἀρκούντως διαδοθῆ, χάρις εἰς εὐδόκιμουν μέριμναν τῆς πολιτείας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ εἰς μίαν εὐποτοχιώτεραν ἐκπαιδευτικὴν δργάνωσιν. Ὁ πόλεμος ηὔξησεν ἐν ἡμῖν τὴν δύναμιν τῆς ἑνεργείας καὶ ἐνίσχυσε τὰς ἀνδρικὰς ἀρετὰς τῆς φυλῆς διφθός δὲ ἐπαναληψεως τῶν ἀγώνων εἰς λιαν προσεκτές μέλλον θέλει ἀποβαίνει καθ' ἡμέραν πλέον σωτήριος, διότι θέλει παροξύνη καθ' ἡμέραν ἐν ἡμῖν τὴν παρασκευὴν καὶ τὴν ἵκανότητα πρὸς τὴν πάλιν διὰ τοῦτο ἡ νεότης θέλει προσαρμόζεσθαι εἰς τὸ μέλλον περισσότερον πρὸς τὸ γενικὸν πολεμικὸν πνεῦμα, τὸ δποῖον ἀρχίζει νὰ ἀναγεννᾶται δρμητικὸν εἰς δλον τὸν Ἐλληνολατινικὸν κόσμον. Ὁ πόλεμος ἀρχίζει νὰ φαινεται εἰς τοὺς νέους, ὡς ὁ πραγματικὸς ἀνθρωπισμός, δις τὸ κατ' ἔξοχὴν «sport». Διὰ τοὺς σημερινοὺς νέους Γάλλους, εἰς πόλεμος θὰ τοὺς διεσπερδάζε, θὰ ἥτο δις μία ἴσχυρὰ ἀθλοπαιαδιὰ ἀπὸ τὴν δποίαν θὰ ἥδηναντο νὰ κερδίσουν ἐν ὑπέροχον ἰκεόρ. Θὰ ἵκανοτοιούσε τὴν εὐφρόσινον δρμὴν τοῦ φυσικοῦ των εἶναι, τοῦ ὑγιοῦς καὶ ἴσχυροῦ, καὶ τὴν μαχητικὴν αὐτὴν διάθεσιν δις δποία κινεῖται μέσα των.

Ἄλλα πρὸ παντὸς θὰ ἵκανοποιοῦσε τὴν περιηγάνειάν των ὡς Γάλλων, τὸν πεινῶντα πατριωτισμόν των διότι μία ἀπὸ τὰς βαθείας βεβαιότητας εἰς ἣς ἀφίνονται τυφλῶς, εἶναι καὶ ἡ πατριωτικὴ πάστεις, ἡ ἀγάπη ἡ ἐντικτώδης καὶ ἰσχυρά, ἡ ἀποκλειστικὴ καὶ εὐρεόθιτος ἀγάπη των πρὸς τὴν πατρίδα· καὶ ἔξεδηλώθη τοῦτο ἰσχυρῶς κατὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Ἀγαθίου καὶ ἔτι μᾶλλον προσφάτως, ὅτε ἡ ἐπαναφορὰ τῆς τριετοῦς θητείας προσύκαλεσεν εἰς τὰς σχολὰς καὶ τὰ λύκεια, εἰς τοὺς κύκλους καὶ τοὺς διμήλους τῶν νέων ἐνθουσιώδην ὑποδοχήν· πόσον ἐνεργῶς οἱ νέοι διεκήρυξαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ δώσουν τρία ἔτη τῆς νεοτήτος των εἰς τὴν πατρίδα καὶ μὲ πόσην λύσσαν ἀπεδοκίμασαν δόσους

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΓΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρώμαιδη Ταύτη

ἐκ τῶν διδασκάλων των ἔκριναν τὴν θυσίαν
αὐτῆν δις λίαν ἐπαχθῆ. ἦ φιλοδοξία των εἰναι
νὰ μὴ θέλουν νὰ συγκριθοῦν δπωσιδήποτε πρόδη
τούς προγενεστέρους των καὶ μόλις εὑρίσκουν
λέξεις νὰ ἔκφράσουν τὴν περιφρόνησίν των πρόδη
τὰ ουστήματα τῆς παρελθούσης γενεᾶς τῶν εἰρη-
νοφίλων, τῶν διεθνικιστῶν καὶ τῶν ἀνθρω-
πιστῶν.

‘Ηροφόλάτρις καὶ πατριωτικὴ ἡ σημερινὴ νεότης, εἶναι προσέτι πεπεισμένη καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς πίστεως θρησκευτικῆς, ἀκριβοῦς καὶ ἐνεργοῦ ἐμπιστεύοντα μετ’ ἀνέστεως καὶ ἀσφαλείας εἰς πᾶσαν πειθαρχίαν παραδεδομένην, ἀκριβῶς διότι προέρχεται ἐκ τῆς παραδόσεως καὶ εἶναι, οὐδὲ μόνον μᾶλλον δοκιμασμένη διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διότι τοῖς εἶναι μᾶλλον προσφυῆς καὶ οἰκείᾳ, καθ’ ὃ χρησιμεύσασα ὡς λίκνου μέσα εἰς τὸ δποῖον αὐτοῦ καὶ οἱ πρόγονοι των ἀνεπτύχθησαν ἀποβλέποντα λοιπὸν πρὸς τὴν παραδεδομένην θρησκείαν ὡς πρὸς μίαν οσφράν ἐντελῶς ὠφελιμιστικήν, ἵναντὴν νά δώσῃ εἰς αὐτοὺς μίαν ἡμικήν πειθαρχίαν, μίαν ἐσωτερικήν ταξιν, εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν διὰ νά ζήσουν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φιλολογίᾳ, ἡ νεότης τῆς σημερον εἶναι συντηρητική καὶ ὑπὲρ τῶν παραδεδομένων. Εἰς τὰς ἀρχαίας καλλιεργείας, εἰς τὴν κλασικὴν τέχνην, Ἑλληνικὴν καὶ λατινικήν, ἀνευρίσκουν τὴν ἀρχαίαν τροφὸν τῆς φυλῆς των, εἰς ἣν ὁφείλουν τὰ βαθύτερα καὶ πλέον ἀναλλοίωτα στοιχεῖα τῆς σημερινῆς των πνευματικότητος καὶ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ των καὶ εἰς τὴν δποῖαν ἀναγγνωρίζουν ἐπὶ πλέον ἀπασαν τὴν δύναμιν ἣν ἔχει, νὰ διεγείρῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν λατρείαν ὅλων τῶν δψηλῶν ἡρωϊσμῶν διπλοῦς λόγος δι’ αὐτοὺς νὰ ἔξαιρουν τὴν κλασικὴν παίδευσιν, διότι εἶναι παραδεδομένη καὶ διότι εἶναι ἡρφολάτρική· Ἄλλ’ ἀποκρούοντα μετ’ ὀγανακτήσεως τὸ σημερινὸν ἀποξηραντικὸν οὔστημα

τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τὸ δποῖον παραμελεῖ τὸ ποιὸν τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ίδεῶν, τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν τῶν ἔργων, καὶ ἀποβάλλει τὴν συνήθειαν, τρόπον τινά, νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἔννοιαν, διότι ἐνεργεῖ κατὰ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ σταματᾷ τὴν συμπάθειαν ἀποτέλεσμα καὶ τῆς διαυθέσεως ταύτης εἶναι ἡ ἐπίδρασις τῆς μπερζονικῆς διδασκαλίας, ἡ δποία ἀποδείξασα ἐν παντὶ τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὑασιοναλισμοῦ καθώρισε τὴν καλλιέργειαν τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς συγκυνήσεως ὡς τὸν μόνον τρόπον καθ' ὃν δέον νὰ ἀντικρύζῃ τις πᾶν ἔργον τέχνης καὶ τὴν διασύνησιν ὡς τὸ μόνον μέσον νὰ συλλάβῃ καὶ ἔξηγήσῃ τις τὴν ζωὴν. Εἶναι ἀληθὲς δύμας δτὶ εἰς τὴν κλασικὴν παίδευσιν οἱ νέοι τῆς σήμερον ζητοῦν ἡθικὸν μᾶλλον δφελος, παρὸ διανοητικόν, καὶ ἐν τῇ τέχνῃ ζητοῦν τὰς ἡθικὰς ἀξίας, δις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκλειῇ περισσότερον ἀπὸ κάθε τι ἄλλο.

Ἡ νεότης τῆς σήμερον εἶναι πρὸ παντὸς ἡθικολόγος καὶ εἶναι ἄλλως τε ἡθική. Οἱ ἐκλεκτοτεροὶ τῶν σημερινῶν νέων πραγματοποιοῦν μίαν ἐσωτερικὴν ζωὴν πλέον ὑψηλὴν καὶ ὑπακούουν εἰς μίαν τὰσιν πρὸς ἡθικὴν ἀγνότητα τὴν δποίαν οἱ μεγαλύτεροι δὲν ἐγνώρισαν. Ἀποστρέπεται τὰς εὐκόλους εὐχαριστήσεις, ἀφιεροῦνται μετὰ χαρᾶς εἰς τὰ πλέον ὑψηλὰ καθήκοντα, καὶ ἐπιζητεῖ τὰς εὐθύνας. Ὁ νέος Γάλλος τῆς σήμερον εἶναι σεμνὸς καὶ δὲν ἐντρέ-

πεται νὰ εἶναι γυμφεύεται νέος· εἰς ἥλικιαν εἰνοσιπέντε ἐτῶν, εἴκοσι δύο μάλιστα πολλοὶ εἶναι οἰκογενειάρχαι. Οἱ ίδιοι μας νέοι διαφέρουν, κατὰ τοῦτο μόνον, ἀπὸ τοὺς Γάλλους. διτὶ οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ εἶναι ἡθικοὶ καὶ σεμνοί. Ἐν γένει οἱ νέοι τῆς σήμερον ἀναμιγνύουν διλιγωτέραν φαντασίαν εἰς τὰς εὐχαριστήσεις τῶν καὶ ἐπίσης διλιγωτέραν φιλολογίαν κινοῦνται εἰς τὴν ζωὴν πλέον ἀφελῶς καὶ ἡ κοινογονομοσύνη καὶ τὸ δοτικὸν πνεῦμα τὸ δποῖον κυβερνᾶ τὰς πράξεις των θὰ ἡδύναντο νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς πνευματικὸς κίνδυνος· ἀλλὰ μὴ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι κατὰ βάθος μία ισορροπία καὶ μία ἡθικὴ ὑγεία πλέον πρόσφορος πρὸς τὴν ἡθικὴν εὐτυχίαν καὶ φύμαν; Εἰς τὴν εἰκόνα αὐτῆν ἀνευρίσκει κανεὶς καὶ παρ' ἡμῖν πλεῖστα στοιχεῖα δυνάμενα νὰ χαρακτηρίσουν ἐπαρκῶς τὸν διαλισμὸν καὶ τὸν θετικισμόν, δ δποῖος διαπνέει πρὸ πολλοῦ οὐ μόνον τὴν νεότητα ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὴν ἴδιαν μας σημερινὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν ἐκδήλωσιν.

Τοῦτ' αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς νέας ψυχολογίας ητὶς ἀρχαῖει νὰ μορφώνεται ἐν Ἰταλίᾳ. Τὸ κήριγμα τῶν μελλοντιστῶν διὰ τὴν λατρείαν τῆς δυνάμεως τύγχανει μεγάλης ἐπιδοκιμασίας μεταξὺ τῶν νέων· καὶ δ κυνικὸς θετικισμὸς δ δποῖος καλλιεργεῖται παρὰ τῶν Ἰταλῶν πραγματιστῶν ενθίσκει ἡχό, οὐ μόνον εἰς τὰ πνεύματα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῆς Ἰταλίας σπουδαίως ἐπέδρασε κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν.

M. ΑΥΓΕΡΗΣ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ

ΤΑΒΡΙΝΑ — ἀνελίσσων περγαμηνὴν —

Ἴδού τον.

Οἰστρος ἀγάπης καὶ σταργῆς χριστιανῆς γιὰ σένα στὰ βάθη μὲ κατέβασε τῆς ἀρρωστης ψυχῆς σου. Κ' εἰν' δ ψαλμὸς μου ἡ ψινὴ τῆς συνειδήσεως σου. Εἶναι τὸ ἴδιο πνεῦμα σου, που μέσον δπ' τοὺς ὅγδωνας Καὶ τὴν ἀντάρι τῶν παθῶν ζητᾷ τὴν λύτρωσί του. Εἰν' τῆς γαλήνης τὸ ἀφθαστον, οὐράνιον δνειδό σου, ποὺ κατανύγαει τὸν ψαλμὸν ἡ λάμψις του.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ — προσηλώνει τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ Γαβριὴλ —

Γαλήνη!

— Τὸν πλησιάζει —

— Ο, ποιὸ γαλήνη ἀγγελικὴ στὸ μέτωπό σου λάμπει!

— Τοῦ θωπεύει τὴν κόμην —

Νὰ μεταγγίσω ἡθελα· τ' ἀκτινοβόλημά της μέσον στὴν καρδιά μου.

ΤΑΒΡΙΝΑ

Δύνασαι, στὸ θέλημά σου εἶναι, ἀν ἀποσπάσης τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ πάθη.

[Εἰς τὴν κατωτέρω δημοσιευμένην τρίτην σκηνὴν τῆς πέμπτης πράξεως τῆς βραβευθείσης τραγῳδίας τοῦ κ. Προβελεγγίου, δ Νικηφόρος Φωκᾶς δέχεται τὸν ὑμνογράφον μοναχὸν Γαβριὴλ. Η σκηνὴ αὗτη προηγεῖται τῆς σκηνῆς τῆς δολοφονίας].

ΣΚΗΝΗ Β'

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ, ΤΑΒΡΙΝΑ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Γαβριὴλ, σ' ἐπόδιμενα. Ἡ ψυχὴ μου ἀνάγκην ἔχει προσευχῆς. Βοήθα την.

ΤΑΒΡΙΝΑ

Μαζί σου

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Καὶ τὸν ψαλμὸν τὸν ἔγραψες;

Θὰ δεηθῶ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

"Αχ, πόσα πάθη ἔχει ή γῆ — καὶ πόσους παραδείσους! — Πώς! τῆς ζωῆς τὰ θελγήτρα, δὲν μάγεψαν κ' ἔσενα; — Τὸ κάλλος, ή νεότης σου δὲν ἔγιναν προδόται αὐτῆς τῆς σωφροσύνης σου καὶ τῆς ἀγνότητός σου;

ΓΑΒΡΙΗΛ — μὲν τὸ βλέμμα περὸς τὰ ἄνω. "Ἐν ἐκστάσει — Μοῦ καταφλέγει τὴν ψυχὴν ἀγάπην οὐρανίαν, καὶ ἀπάντι ἀπ' τὰ ἔγκόσμια μὲν γαλανές φτεροῦγες μὲν ἀναρράτει. Λαχταρῶν νότιον εἰλόνα, ποὺ μὲ καλεῖ πανεύμορφη!

Διαβάτης ἀνυπόμονος μέσα στὸ δάσος εἰλαιοῦ Καὶ μιὰν ἀπεῖνα τὸ οὐρανοῦν ν' ἀντιφεγγίζῃ βλέπω ἀνάμεος ἀπ' τὸ φύλλωμα, κατὰ τὰ βάθη πέρα καὶ τρέχω νά λουστά στὸ φῶς!

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

"Ἄχ, ἀλλοτε κ' ἐμένα οἱ πόθοι αὐτοὶ μ' ἐμάγευναν. — Μὰ τώρα τὶς φτεροῦγες τοῦ πνεύματός μου, τῶν παθῶν τὶς ἔκαψαν ἢ φλόγες καὶ λαχταχῶ νά λυτρωθῶ. Καὶ ὑψώνομαι καὶ πέφτω καὶ ἀγώνα ἔχω ἀτέλειωτον —

— Σιγά —

‘Αγάπη, ζήλεια, φθόνος — καὶ ἀδικία καὶ ὁργὴ — κ' ἐπιθυμία φόνου — ἀγωνίδες — σκοτεινὸν προσίσθημα θανάτου —

— Καταπίνει εἴηντελημένος εἰς ἀνάκλιντον — **ΓΑΒΡΙΗΛ** — ἀρχεται ἀπαγγέλλων τὸν ἀκόλουθον φαλμόν, συνοδεύμενος ἀπὸ ἀρπαν ὑποκρουμένην διπούντεν τῆς οἰκηγῆς —

Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου! ποὺς σὲ ταράξει σάλος; ποὺς ἡ δόξα σου ἡ πρώτη; ποὺς τὸ σεμνό σου καλλος; σὲ ποιά πλανᾶσαι σπότη;

Σύ, τὸ ἐπίγειον, ἀσάλευτο προπόργιον τῆς εὐσεβίας συγκλονίζεσαι; Εἰς πέλαγος ἀμάρτιας κλιδωνίζεσαι;

Ἐγίρδου ἀπὸ τὸ πηλόν πρὸς τὰ οὐράνια! Πλύνε τὸν ὅντον τῶν παθῶν. Εἶναι κούρος ἀκόμη γιὰ τὴ μετάνοια, γιὰ τὴ συγγνώμη!

Ψυχὴ μου, ἀνάστα! ἐγέίρου! λάμπουν γύρου δικαιοισύνης οὐρανοί. Εἰρήνη ἔκει παντοτεινή!

Ἐκεῖ χορὸς ἀγίων, τῆς πίστεως ἀδηταί, τῶν Νόμων τηρηταί,

μὲ δόξα πειριμένουν, μὲ θεῖα ὄδα διάνοιν τὸν νικητὴ τῶν ἐπιγείων!

[Διαρκούσης τῆς ἀπαγγείλιας τοῦ φαλμοῦ, δὲ βασιλεὺς ἀνεγείρει βραδέως τὸ μέτωπον καὶ ἀνατείνει τὰς χεῖρας ἐν ἐκστάσει καὶ διλοισθανεῖ βαθμηδὸν ἀπὸ τὸ ἀνακλιντόρον καὶ εὐρίσκεται γονυπετής πρὸ τοῦ Γαβριήλ, δοτις ἀπαγγέλλει τότε τὴν ἀρχὴν τῆς τελειωταίς στροφῆς, λαμβάνει ἀπὸ τὴν χειρα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἀνεγείρει].

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ — ἐν ἐκστάσει —

Εἰς οὐρανοὺς εἰρήνης! Εἰς σφαῖρες ἀγίες δικαιοισύνης! — Ή θεῖα χάροις μὲ φωτίζει, ἀπ' τὴ βαρεία μου ζάλη μ' ἔξυπνίζει! —

Εἰν' ἡ ψυχὴ μου ἐλεύθερη! —

— Περιβλέπων —

Ποὺ εἰν' οἱ στρατηγοί μου;

ΓΑΒΡΙΗΛ

Δικαιοισύνην ἀπὸ σὲ προσμένουν.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Θὰ τὴν λάβουν.

‘Απ' τὸν γενναίους καὶ πιστοὺς συγγνώμην θὰ ξητήσω. — Εἰρήνη θέλω καὶ χαρὰ τοιγάρω μου νά λάμπῃ.

ΓΑΒΡΙΗΛ

Σὺ τῆς χαρᾶς εἶσαι πηγή, σὺ τῆς εἰρήνης βρύση.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

· Η θεῖα χάροις ἔλαμψεν ἀπ' τάργα οον χειλή μὲς στὴν καρδιά μου. — Αἰσθάνομαι ὅτι ξαναγεννᾶμαι! — Ελάτε πάλι, ὄνειρατα μεγάλα, πάροτε με στὰ μαγεμένα σας φτερά! — ‘Ελάτε, στρατηγοί μου, κυκλώσετε ὅπως ἀλλοτε τὸν δρυστράπτην σας, ἀλλ' ὅχι πλέον βασιλῆ! — Νάι, αὐριον ὃ λατάς μου θὰ ἰδῃ τὸν Νικηφόρο του, τὴν πρώτη τον λατρεία, δπως τὸν ἔβλεπε ἀλλοτε νά στρέψῃ ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὴ Συρία νικητὴν. — Ενώπιον τοῦ κόσμου καὶ τοῦ τροπαιοφόρου μου στρατοῦ θενά προσφέρω τὸ δοξασμένο στέμμα μου στὸν νέον βασιλῆ μας Βασιλείου! — Κ' ἔγω, πιστὸς θὰ μείνω στρατιῶτης τοῦ θρόνου του καὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ θὰ τὸν δόμγησω στὴ δόξα καὶ στὸ θρίαμβο, στὴ λύτρωσι τοῦ Τάφον τοῦ Παναγίου! — Κ' θυτερά χαρούμενος θὰ τρέξω στὸν Ἀθανάσιον! —

ΓΑΒΡΙΗΛ

Βασιλῆ, εἶσαι τρόποι μέγας καὶ ἀγιος. Εἶναι θέλημα Θεοῦ τὸ θέλημά σου.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Τὴν νύκτα αὐτῆς θὰ κοιμηθῶ τὸν ὑπνὸν τοῦ δικαίου. Δέσου γιὰ μένα.

ΓΑΒΡΙΗΛ

· Ο ὑπνός σου ἀς εἰν' εὐλογημένος

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΚΡΗΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

λεμιστὴ κ' ἐλευθερωτὴ νὰ πατάῃ τὸ πόδι Του στὸ Κρητικὸ τὸ χῶμα. Τὸ πρῶτο ὀχηνάρι Του ποὺ ἀφισεν ἐπάνω στὸ μαρμαρόσκαλο τῆς προκυμαίας ἥταν ἡ σφραγίδα τοῦ τελειωμοῦ μιᾶς αἰματωμένης καὶ πονεμένης ιστορίας.

Ο Βασιλέας καὶ ὁ λαός Του πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ νὰ δοξολογήσουν τὸν Θεό γιὰ τὸ ξημέρωμα τῆς ήμέρας αὐτῆς. Πομπὴ θριάμβου καὶ τελετουργία ίδανικῶν καὶ ονειρῶν. Μέσα στὴν ἐκκλησίαν οἱ ὑμνωδίες ἀνεβαίνουν συγκινητικές πρὸς τὰ ὑψη τοῦ θόλου. Λάμπουν οἱ εἰκόνες καὶ τὸ ἀσημοκόντηλα, φεγγοβιολοῦν οἱ πολυέλαιοι, λάμπουν τὰ ἔξαφτέρυγα καὶ τὰ φελόνια τῶν δεσποτάδων, λάμπουν τὰ χρυσᾶ τὰ παράσημα καὶ οἱ στολὲς τῶν ἐπίσημων καὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ λάμπουν πιὸ πολὺ τὰ πρόσωπα τοῦ Βασιλέα καὶ τοῦ λαοῦ Του. “Ολοι βυθισμένοι σὲ πολυλαλούσα σιωπή, δλοι παραδομένοι στὴν ἀπόλυτη συγκίνησί τους ἀκούνε τὰ δοξαστάρια καὶ τοὺς ὑμνούς, ἀκούνε τὴ χαρούμενη φαλμωδία. Καὶ μιὰ στιγμὴ θαρρῶν, πῶς ἐπάνω ἀπ' ὅλες τὶς ὑμνωδίες ἀκούνε πιὸ πολὺ τὰ πρόσωπα τοῦ Βασιλέα καὶ τοῦ λαοῦ Του. Η Κρήτη η γῆ εἶναι τῆς ἀντρείας· γιὰ ξαναπές το, ἀντίλαε λερε τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπάγω στὸ φρούριο τοῦ Φιρκᾶ μὲ τὶς Βενετσάνικες τάμπιες, στὸ υφωμα, ποὺ κάτωθε τον βογγάει ἡ θάλασσα καὶ στὴ ρίζα τον σποῦντε ταφρισμένα τὰ κύματα, ἡ στολισμένη μὲ δάφνες καὶ ταπέτα ἔξεδρα δέχεται τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς ἐπίσημους κ' ἔνα κοντάρι γυμνὸ προσμένει ἀνυπόμονον ν' ἀπλωθῇ στὴν κοφή τον ἡ Ἐλληνικὴ σημαία. Καὶ ποὺν εἶχε στὴν ἑκεῖ κάποτε — ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια καὶ κάτι — κι' ἀνεμίσθηκε γιὰ λίγο καιρὸ διὰ τὸ Κρητικὸ τὸ ἀγέροι ἡ σημαία καὶ γαλανόλευκη. Μὰ ἔνα πρωΐ, τῆς 5 τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1909, κάποιος Ἀγγλος κυβερνήτης πολεμικὰ πλοῖα, φέροντας Ἐκεῖνον.

Σὲ λίγο οἱ κατνοὶ τῶν κανονιῶν ἀπλώνονται παντοῦ κάτασπροι, σὰν πέπλοι χαρᾶς, καὶ οἱ βρόντοι τοὺς ἔσκορπίζονται ὡς πέρα, μακριά, γιὰ νὰ ξυπνήσουν στὰ δασωμένα βουνά καὶ στὶς μαδάρες τὸν πολεμόχαρον ἀντίλλαλον, ὃσὰν χαρετισμὸ τοῦ προερήφανου νησιοῦ στὸν ἀναμένοντα.

Στὴν προκυμαίαν δὲ λαὸς τῶν Χανιῶν κι' ἄλλος λαός, ποὺ εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὰ περίχωρα κι' ἀπὸ καθεὶς ἀκρη τῆς Κρήτης, συναγαμένος ἀντίκρους — ὅχι βουβός καὶ συμμαζεύμενος, μὰ ξεπόντας σ' ἔνα πρωτόφαντο ξεφωνητὸ χαρᾶς κ' ἐνθουσιασμοῦ — τὸν Βασιλέα τῶν Ελλήνων, τὸν πο-

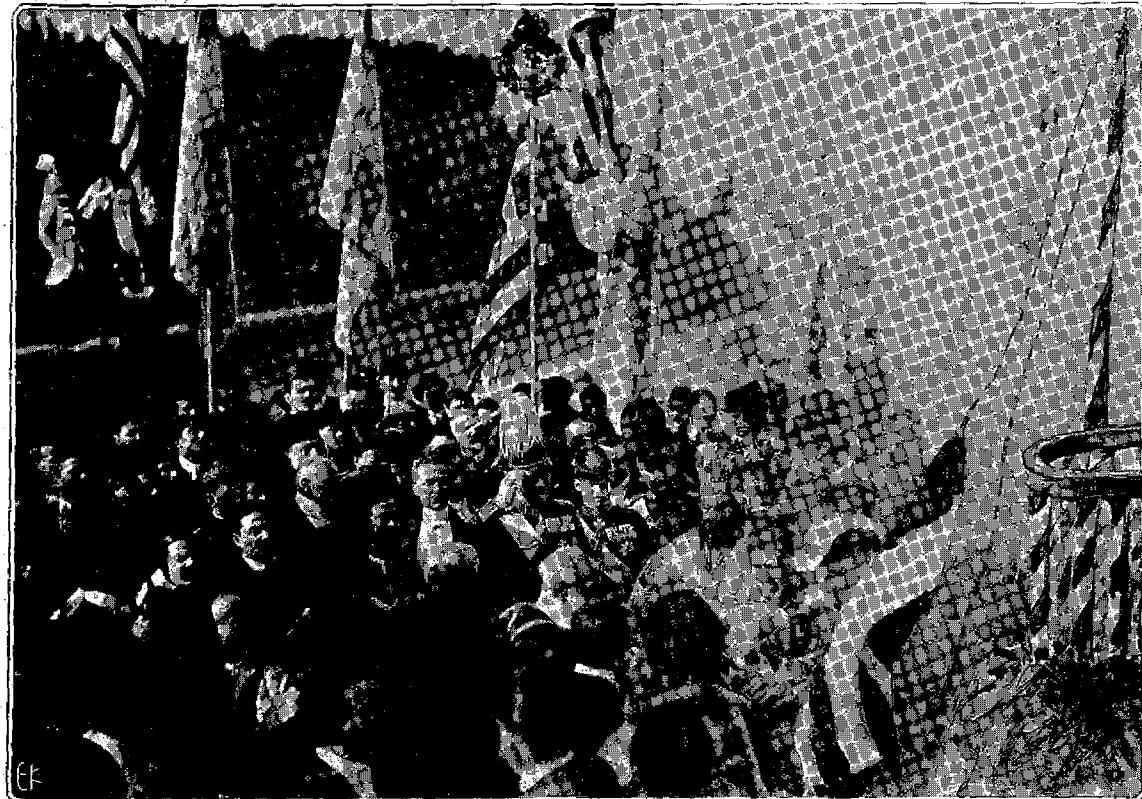
Γύρω ἀπὸ τὸν Βασιλέα, στὴ θέση τὴν τιμητικὴ, στέκονται οἱ γέροντες καπεταναῖοι, οἱ ἀδά-

μαστοι τῆς Κρήτης. Ο γέρω - Μάντακας 94 χρονών, λυγισμένος από τον καιρού τὸ πέρασμα, μὲ χιονισμένα τὰ μαλλιά καὶ τὴ μακριὰ γενειάδα, προσπαθεῖ ν' ἀνασηκώσῃ κομμάτι τὸ κορμί του. Θέλει γὰ εἶναι δρῦς καὶ περήφανος, δῶν δρῦσό-κορμο, τὴ στιγμὴν αὐτήν, δπως στὶς ἀμέτρητες ἔκεινες, δταν πολεμιστὴς ἀτρόμητος καὶ ἀρχηγὸς φρόνιμος ἐπολεμούσε τοὺς τυράννους τῆς πατρίδας του. Καὶ κοντά του, λεβεντόκορμος πολυκαΐρινος πλάτανος, δ Χατζημιχάλης - Γιάνναρης, ἀλύγιστος από τὸ βάρος τῶν 86 χρόνων του, δπως ἔμενεν ἀλύγιστος στὶς φοβέρες τοῦ τυράννου, στὴ φυλάκισί του μέσα σ' αὐτὸ τὸ ίδιο φρούριο τοῦ Φιρκᾶ, ποὺ τώρα πατούσεν ἐπάνω του σὰν νικητής του καὶ χαροκόπος στὴν ἐνθύμησι τῶν ἀδιάκοπων πολέμων του γιὰ τὴν ἑλευθερία τῆς πατρίδος του. Καὶ δίπλα τοὺς ἄλλοι γέροντες ἀρχηγοὶ καὶ καπεταναῖοι, ποὺ ἔσερναν μαζὶ τους τὴν ἴστορία καὶ τὴ δόξα τῶν Κρητικῶν ἀγώνων τοῦ περασμένου αἰώνα, καὶ ἀνασταναν μὲ τὴν παρουσία τοὺς τὴ στιγμὴν ἔκεινην ὅλη τὴ λεβέντικη καὶ πολεμόχαρη Κρήτη,

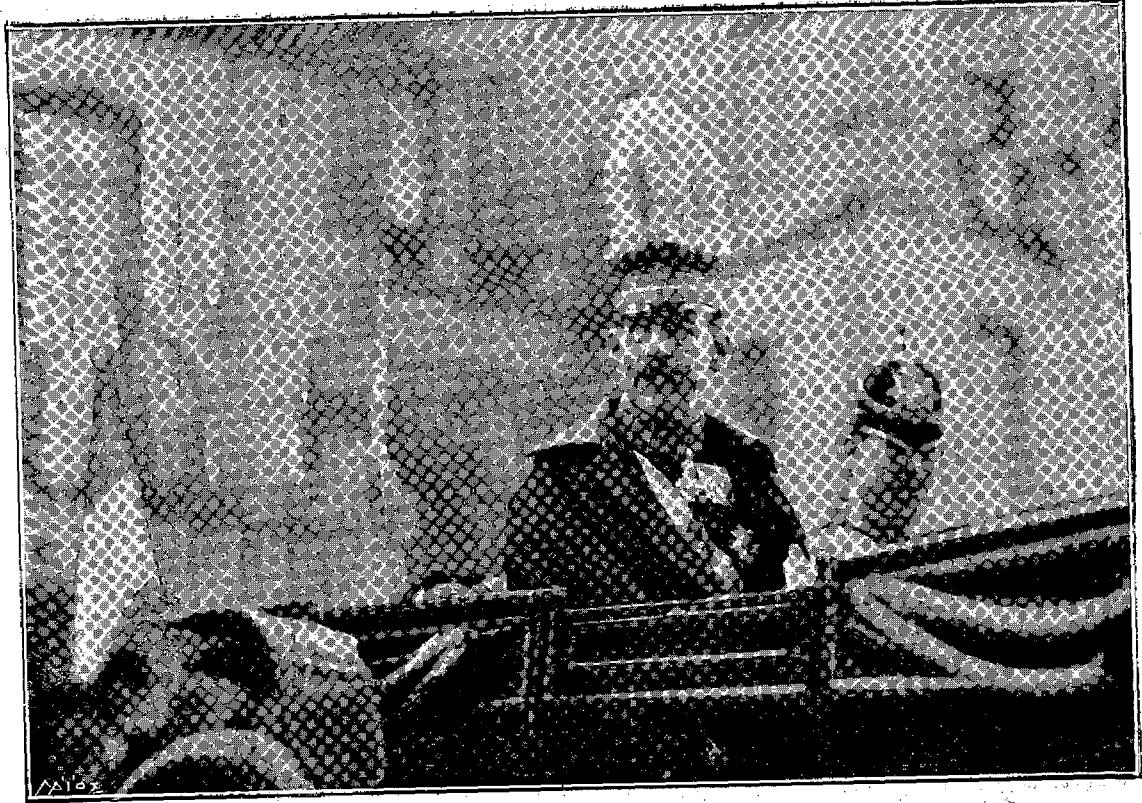
ώσὰν ἔτοιμοι νὰ δρμήσουν σὲ νέους ἀγῶνες. Τοὺς ἐτραγούδησεν ἡ Μούσα ἡ Κρητικὴ τοὺς ἀδάμαστους αὐτοὺς γέρους:

Πουλάκια, χηλαΐδηστε σὰν εἰσθε μαθημένα,
γιατὶ ποὺλ ἡμούνε κ' ἔγα κ' ἀπού τάχδον' ἀλδόνι
κ' ἀπὸν φαλκωνογέρακα ἡμούν κ' ἔγω γεράκι.
Στὸ πέταμα ἡμούν ἀπός, στὸ γλάκι ἡμούν ἀγόλιμ
καὶ στὸ νοχτοπεράτημα ἡμούνε νυχτοπούλι.
Δὲν ἔκυνήγουν πέρδικες, μῆτε καὶ χελιδόνες,
μόνο ἔκυνήγουν μιὰ ξαθή μιὰ Δευτερη Πανωρήα
ποῦχε τοὺς ἡλιούς τὸ προσωπο, το' ἀχτίνες καὶ τὴ λάμψη.
Κοντὸ καὶ νὰ τὴν εἴδετε, γῆ ποὺ τὴν ἀφορᾶστε;
οὲ ποιά παλάνια βρίσκεται καὶ ποὺ νὰ λειτουργάται;
Ἐλᾶτ' ἐπά ποὺ λάχαμε νὰ φάμε καὶ γὰ πιούμε,
ἀδερφοχοὶ νὰ γίνωμεν ὥστε νὰ τὴν ἐνδροῦμε.
Μὴ μὲ θωρῆτε γέροντα βασισούσι με τὰ κότσια.

Οἱ δεσποτάδες καὶ οἱ παπάδες ψέλνουν· δ χρόδος τῶν ψαλτάδων τοὺς ἀκολουθεῖ... «Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια...» Ο γέρω-Μάντακας παίρνει ἀπό τὸ χέρι τοῦ Βασιλέα τὴ σημαία, τραβάει τὸ σχοινὶ δπον ἡταν περασμένη, καὶ ἡ γαλανόλευκη ἀνεβαίνει καὶ κυματίζει στὴν ἀκρη τοῦ κονταριοῦ. Τὰ κανόνια τῶν πολεμικῶν

Η ιερὰ στιγμὴ ποὺ ἀνεπεπάσθη ἡ Ἑλληνικὴ σημαία εἰς τὸ ὑψωμα τοῦ Φιρκᾶ ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ διπλασιηγοῦ Μάντακα.
Ο Βασιλεὺς καυρετὰ τὴν σημαίαν. — Φωτογρ. Κυπριανίδη

Ο Βασιλεὺς μὲ τὸν Διάδοχον ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὸ Διοικητήριον τῶν Χανίων — Φωτογρ. Κυπριανίδη

βροντοῦν, οἱ μουσικὲς σκορπίζουν θριαμβευτικοὺς σκοποὺς καὶ δ γέρω - Χατζημιχάλης μὲ τὸν Μάντακα μογομουρίζουν: «Νῦν ἀπολίεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα!» Καὶ τὴν ἵδιαν ἔκεινη στιγμὴ ὅλος δ λαός, δ χαρούμενος καὶ δακρυσμένος, βλέπει νὰ σχίζουνται τὰ ούννεφα καὶ νὰ προβαίνῃ λαμπερὸς δ ήλιος. Τὰ βουνά πέρα κ' οἱ κάμποι κ' ἡ πολιτεία κ' ἡ θάλασσα ἔχρυσώθηκαν ὅλα κ' ἐγαλήνεψε τὸ ἀνήσυχο Κρητικὸ πέλαγος.

Οἱ συμφοδες καὶ τὰ βάσανα λησμονοῦνται. Αἰώνων παθήματα καὶ τυραννία μπαίνουν στὸ παρελθόν γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσουν πιά. Τὰ μάτια στρέφονται πρὸς τὴ Σημαία καὶ τὸν Βασιλέα. Πιστεύουν τὸ θαῦμα καὶ βλέπουν σὰν παραμύθι τώρα πιὰ τὴν ἴστορία καὶ τὴν τύχη τῆς Κρήτης, ποὺ δ ἀγνωστος φιμαδόρος τοῦ «Τραγουδιοῦ τοῦ Ἀληδάκη» τὶς ἀνιστόρησεν ὀλοκληρωτικὰ μὲ τέτοιους στίχους:

Κρήτη τὸ φιόσε τῶν νησιῶν, κορώνα τὸν Δεβάντε,
π' ἀνάμεσα στὸ πέλαγος στέκεις ὡσὲ διαμάντι,
ποὺ στῶν Ἑλλήνων τὸν καιρὸ πολὺ ἡτο τ' ὄνομά σου
κ' ἔδι σωρὸς καὶ χαλασες είνιε τὰ λειφανά σου,

δὲν ἡτο κρῆμα οἱ βάρβαροι ἀπάνω σου ν' ἀράξουν,
κι ἀπόκιας Τούρκοι νάρθουσι γιὰ νὰ σ' ἀπορρημάζουν;
Κρήτη ποὺ γέννησες θεούς καὶ οὗλοι σὲ μακαρίζουν,
δὲν ἔνε κρῆμα τὰ θεριά τάγριγια νὰ σὲ σκίζουν;
τὰ νύχια τω στὰ σπλάχνα σου μέσα νὰ τὰ βουτοῦσι,
σὰν δχντρες τὸ γαύμα σου, σὰ φίδια νὰ συνφούσσι;
Κρήτη ποὺ ἀνάθυφες θεούς μὲ τὴ δική σου βρέσσι,
δὲν ἔνε κρῆμα τὸ θεριά τάγριγια νὰ σὲ τρώσι;
Ἶντάκαμες τοῇ μοιραζ σου σ' αὐτὸ τὸ φοιζικό σου
κι οὗλοι σὲ παρατήσασι στὰ χέρια τῶν δχθρῶν σου;
Κατάρα πατρογονικὴ ἐπάνω σου τὴν ἔχεις
κι ἀπού τὸν ἔνα βάρβαρο στάλλου τὰ νύχια πέφτεις.

Η πατρογονικὴ κατάρα εἶλύθη. Η Κρήτη ἔδιωξε καὶ τὸν τελευταῖο βάρβαρο καὶ εἶναι πιὰ «Ἑλληνική». Τὸ μεγάλο τὸ μήνυμα τόφερεν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ νησιοῦ τὸ Κρητικὸ τάγέρι, ποὺ τώρα φιλοῦσε μὲ λατρεία τὴ σημαία.

Σειοῦνται τὰ λάβαρα κ' οἱ σημαῖες. Οἱ ψαλμῶδες στύνουν σιγά. Τὰ βουνά ἀντιλαλοῦν τοὺς βρόντους τῶν κανονιῶν. Τὰ κεφάλια δρδονούνται φωτολούσμενά. Τὰ μάτια σκορποῦν πάντοι σπιθιδόβιολη χαρά. Τ' αὐτὰ στηλόνονται ν' ἀκούσουν τὸ χαρούμενο χαιρετισμό, ποὺ στέλ-

Ο πρωθυπουργός κ. Βενιζέλος στο οικογενειακό του σπίτι στα Χανιά - Φωτογρ. Κυπριανίδη

νει κάθε της Κορητικής γῆς σπιθαμή — τάφος κ' ἐνὸς παλληκαριοῦ. Ή σημαία ἀνεμίζεται καμαρωτή στὴν ἄκρη τοῦ κονταριοῦ... Φεύγει δὲ Βασιλέας ἀπὸ τὸ φρούριο τοῦ Φιρᾶ. Καὶ τὸν ἀκολουθεῖ δὲ λαός του, δὲ Κορητικός λαός του, ἀλλαζοντας. Εἰναι συγκινημένος καὶ περήφανος δὲ Βασιλέας. Κ' ἔπειτε νὰ εἶναι περήφανος δὲ Βασιλέας. Ποτὲ δὲ Κορήτη δὲν ἔνοιωσε τέτοια χαρά καὶ ποτὲ Βασιλέας δὲν ὅνυμά θηκεν ἐλευθερωτῆς του.

Ξεσποῦν σὲ θριαμβευτικοὺς ἀλαλαγμοὺς οἱ ἀντρες στὸ πέρασμα τοῦ Βασιλέα: ξεσποῦν καὶ οἱ γυναικες. Λέν εἶναι πιὰ τὴ στιγμὴν αὐτὴν οἱ γυναικες καὶ οἱ παρθένες τῆς Κορήτης οἱ πάντα θλιμένες, πάντα δακρυσμένες, πάντα μὲ τὸ χρῶμα τὸ μαῦρο στὴ φορεσιδι καὶ στὴν καρδιά. Εχουν τώρα πετάξει μακριὰ τὴ θλίψιν κ' ἔχουν βγάλει τὰ μαῆδα. Τώρα δὲν θὰ ξανακουούθῃ Κορητικός νὰ λέῃ διπώς ποῶτα:

— Άλλο χρῶμα ἀπὸ τὸ μαῦρο δὲν ἔχει γνωσίσει η Κορητική!

Τώρα κάθε μητέρα καὶ κάθε γυναικα καὶ κάθε ἀδεφὴ δὲν θὰ φοβάται, μὴν ἀκούσῃ νὰ τῆς πάραγγέλην δὲ στῦλος τοῦ σπιτιοῦ τὰ λόγια τοῦ Δασκαλογιάνη:

Νὰ πῇ τοῦ Σγόνιφραλλινῆς νὰ μὴ μὲ περιμένη καὶ νὰ φορέσῃ φορεσιδι μαύρη, σκοτεινασμένη, νὰ κόψῃ τὰ ξανθὰ μαλλιά, νὰ χώσῃ τὸ λαμπό τοη...

Τώρα κάθε παρθένα δὲ θάξῃ τὸ καρδιοχύτυ

Καὶ ὑστερὸς ἀπὸ αἰώνες δὲ Μοντεσκιὲ στὸ «Πνεῦμα τῶν Νόμων» λέει πιὸ φιλοσοφημένα: «Η Κορήτη ἦταν ἡ τελευταία λεία τῶν Ρωμαίων. Υπερασπίσθηκε τοία χρόνια τοὺς νόμους τῆς καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς καὶ ἀντιστάθηκε περισσότερο καὶ ἀπὸ τοὺς πιὸ δυνατοὺς βασιλεῖς.»

Γίνεται πάλι Ελληνική ἡ Κορήτη μὲ τὴν ίδρυσι τῆς Βυζαντινῆς Αντοκρατορίας, ὡς ποὺ στὰ 823 τὴν πατοῦν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ τὴν οημάζουν 140 χρόνια. Στὰ 961 τὴν ἐλευθερώνει ὁ Νικηφόρος. Καὶ στὰ 1204 τὴν κυριεύουν οἱ Φράγκοι. Ἀπὸ τότε ἡ Κορήτη ἀρχίζει τοὺς μεγάλους ἀγῶνες τῆς γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀνιστορήσω τώρα. Ἀπλές χρονολογίες ἀφαίδια καὶ ἔτσι δείγνεται πιὸ παραστατικά, ἀν οἱ Κορητικοὶ ἔξεχασαν καθόλου διτὶ ἔπειτε νὰ ζῶντες ἐλεύθεροι. Κάθε χρονολογία καὶ μιὰ ἐπανάστασις: 1212 - 1214, 1219, 1228 - 1234, 1251, 1261, 1271 - 1277, 1282 - 1298, 1303, 1319, 1333, 1341 - 1347, 1362, 1365, 1453. Στὰ 1645 τὴν πατοῦν οἱ Τούρκοι, ποὺ

ἀπὸ τὴν Κορήτη διώξασιν οὖλονς τοὺς Βενετσιάνους καὶ οἱ Κορητικοὶ καλλιάζασιν αὐτοὺς τοὺς Μουσουλμάνους, μ' ἀπὸ κακὸ εἰς χειρότερο ἐπέσασιν οἱ μαῦροι, καὶ δὲν κατέχουσι νὰ ποῦν Τούρκον εἰν̄ καλλιά, γ' οἱ

καθῶς λέει ἄγνωστος οιμαδόρος. [Φράγκος]

Κ' ἀρχίζουν νέοι ἀγῶνες καὶ νέες ἐπαναστατικὲς χρονολογίες: 1770, 1821 - 1829, 1833, 1841, 1858, 1866 - 1869, 1878 - 1879, 1885 1889, 1896, 1897.

Ἐπρεπε νὰ εἶναι περήφανος δὲ Βασιλέας, ποὺ διονόσθηκεν ἀπὸ τέτοιον λαὸν ἐλευθερωτῆς του.

μὴν ἀκούσῃ τοῦ ἀγαπημένου τῆς τὴ φωνὴ νὰ κατεβαίνῃ ἀπὸ τὶς μαδάρες καὶ νὰ λέῃ:

Κ' δές νάρω καὶ τὴν ἀγαπᾶ τὰ μαδάρα νὰ φορέσῃ.

Μέσα στὸ μαῦρο χρῶμα τῆς φορεσιᾶς τῶν γυναικῶν τῆς Κορήτης καὶ στὸ μαῦρο πουκάμισο τῶν ἀντρῶν εἶναι δῆλη ἡ ιστορία τῆς πολυδοκιμασμένης χώρας. Μὰ τώρα λεβεντόκορομος καὶ ἀστραφτεός ἀπὸ δόξα καὶ χαρὰ δὲ Βασιλέας τῶν Ἑλλήνων ἐπάτησε τῆς Κορήτης τὸ χρῶμα καὶ κατολύνει τὴ βασιλεία τοῦ μαυροῦ. Οἱ γυναικες δὲς δύχουν πέρα τὴ λύπη καὶ ξεσκίζουν τὶς μαδρες μαντίλιες των.

Στὸ τραπέζι τὸ μεσημεριανὸ κ' ἐπάνω σὲ μιὰ στιγμὴν ἀλληλινῆς χωρᾶς κ' εὐτυχίας δὲ Βασιλέας είπε:

— «Υστερὸς ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Φωκᾶ είμαι δὲ πρῶτος Ἑλλην Στρατηγὸς καὶ Βασιλέας, ποὺ δέρχομαι στὴν Κορήτη.

Απὸ τὰ 961 ἔως τὰ 1913. Χρόνια 952

ἐπρόσμενε τὸ αἰματοποιισμένο νησὶ ν' ἀκούσῃ τὰ βασιλικὰ αὐτὰ λόγια. Καὶ σ' ὅδο τὸ ἀναμεταξὺ δὲν ἔπαιψεν δὲ Ελληνικὸς λαός του νὰ χύνῃ τὸ αἷμα του γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τὴν μεγάλην ήμέρα. Στὰ 961 δὲ Νικηφόρος Φωκᾶς ἐλευθερώσεν ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς τὴν «Θεολέτον Κορήτην». ὅπως τὴν ἔλεγαν τότε, ἐπειδὴ δὲ μεγάλες πρὸιν ἐκστρατείες τῶν Βυζαντινῶν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσί της ἦταν δὲ μεγάλες καταστροφές. Κ' ήδης τὸ 1204 μὲ τοὺς Φράγκους. Κ' ἀπὸ τότε, καθὼς λέει δὲ ἄγνωστος οιμαδόρος τοῦ «Τραγουδιοῦ τοῦ Ἀληδάκη», οἱ Κορητικοὶ καὶ Φράγκους καὶ Σαρακηνούς, κρουσάρουν κι' Ἀλλαδίους τοὺς δοκιμάσαι καὶ Τούρκους κι' Ἀτελγάνους, οὖλοις τοὺς δοκιμάσαι κι' δύντε τοὺς θυμηθεῦσι ποιώς ητον δὲν ἔχουσι νὰ ποσι.

— «Υστερὸς ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Φωκᾶν, δὲ Κωνσταντίνος δὲ Βουλγαροκότονος ἔφερε πάλι τὴν ἐλευθερία στὴν Κορήτη. Προφητικὸν θὰ ἦταν τὸ μάτι τοῦ ιστορικοῦ Σλουμπερές γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ίδῃ, ὅταν ἔγραψε τὴν ιστορία τοῦ νικητοῦ τῶν Σαρακηνῶν, στὰ βάθη τοῦ καιροῦ καὶ νὰ εἰπῇ: «Πλησιάζει δὲ ἀνατολικὸς πόλεμος καὶ η πρώτη ήταν τῶν τουρκικῶν δηλῶν θά εἶναι τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν τέλεια ἀπελευθέρωσι τοῦ χριστιανικοῦ νησιοῦ, ποὺ ἀλλοτε ἐδοξάσθη μὲ τὰ ξακουστὰ κατορθώματα τοῦ ἀτρόμητου στρατηγοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ».

Μέσα στὸν ἐνθουσιασμὸ τὸν Κορητικό, ποὺ τὸν ἔβλεπα νὰ ξεσπάῃ ἀκραίτος τὴν Κυριακὴ τῆς 1^{ης} Δεκεμβρίου τοῦ 1913, κ' ἐπάνω ἀπὸ τὴ χαρὰ τὴν ἀσύγχροτη, μποροῦσα νὰ βλέπω καὶ κάτι ἄλλο, πιὸ βαθὺ καὶ πιὸ ταιριασμένο μὲ τὸ μεγαλεῖο τῆς δημιουργίας αὐτῆς ήμέρας: τὴν πίστη τὴν ἀσάλευτη ἐνὸς λαοῦ στὴν ίδεα τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀφοσίωσί του στὸν ἀγῶνα του νὰ σιμώσῃ τὸ ίδιανικό του. Οἱ ἀμέτρητες ἐπαναστάσεις του καὶ τὰ αἰματίνα ποτάμια, ποὺ ἐπότισαν τὴ γῆ του, μᾶς δίνουν τὸν βαθμὸ τῆς πίστεως τούτης. Κ' ήδη τὸσο βαθεὶα ἡ πίστη τοῦ λαοῦ τῆς Κορήτης, ἐπειδὴ καθὲ Κορητικὸς κυνηγοῦσε τὴν ἐλευθερία, ἔτσι διπλῶς μᾶς τὸ ἀνιστορεῖ ἡ λαϊκὴ μούσα:

Ο Μάντακας ἐξερχόμενος ἀπὸ τὸ Διουκητήριον διπον ἐπεριέφθη τὸν Βασιλέα Φωτογρ. Κυπριανίδη

Τρόδετε και πίνετε αρχοντες κ' έγω σᾶσε δηγοῦμαι
γιά ένα νιό τὸν εἴδα ψὲς στὸν κάμπο κ' ἔκυνήγα
χωρὶς δοξάοι κυνηγᾶ, χωρὶς σκουδιὰ γυρίζει.
σὰν ἀστραπὴ εἰν' τὸ ζέλο του κ' ή χέρα του βελτῶν,
στὸν πῆδο πιάνει τὸ λαγό στὸ πέτασμα τ' ἀγρίμῳ
παινοῦν τὸν χῶρος καὶ χωρὶς καὶ περιχαίρουνται τον
Δὲν ἔκυνήγ' αὐτὸς λαγούς, δὲν ἔκυνήγ' ὅρθιμα
τοῦ Λευθεροῖς τοῦ Ρήγισσας ἔγνευνε τὸν Πύργο.
ἔκει λουγοχτενζται στὰ σκοτεινὰ με τάστρα
καὶ στὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ στολίζει τὸ κορμί τοη.
Χαρά στον ποὺ θὰ τήνε βοῇ καὶ θὰ ἕραθῇ τὰ κάλλη.

Ο Πύργος τῆς Ρήγισσας ενδέθη κ' ἀνοί
χθηκε. Καὶ τώρα κάθε Κρητικὸς ενφραίνεται
τῆς λευθεριᾶς τὰ κάλλη.

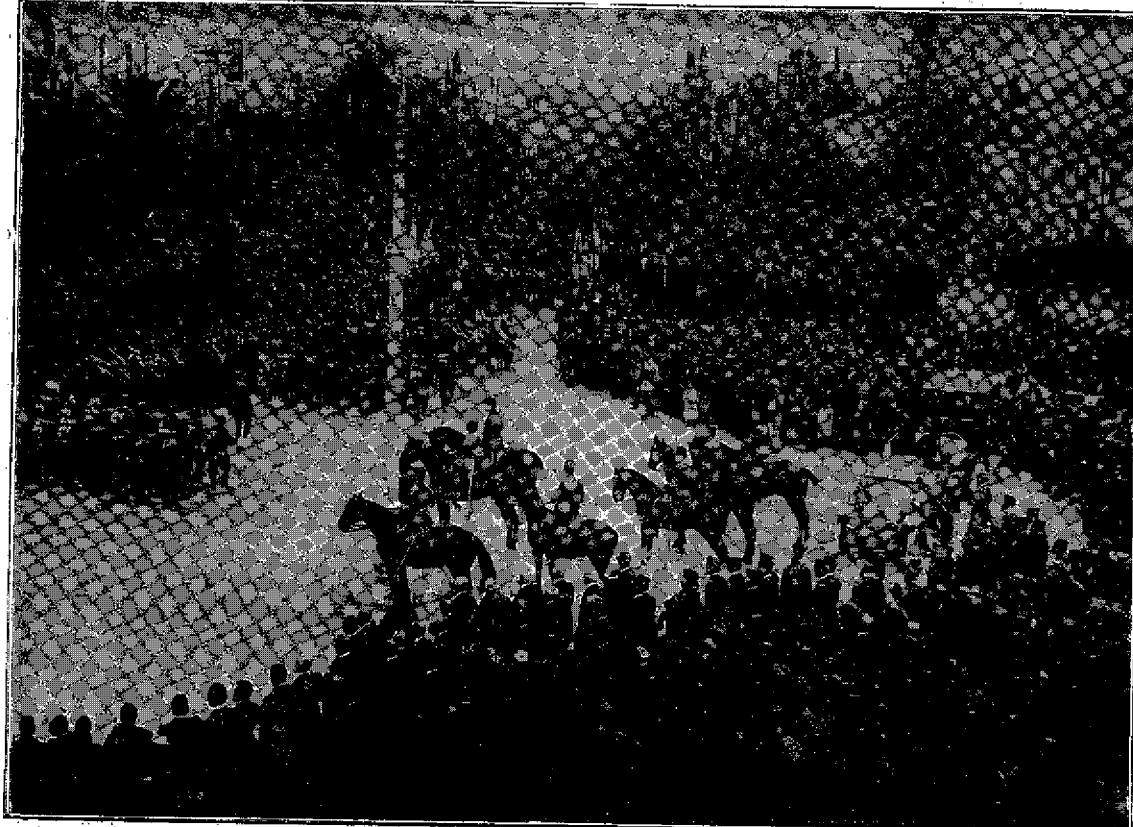
Καὶ δταν τὰ μεσάνυχτα ἔφευγεν δι Βασιλέας
ἀπὸ τὸ ἐλευθερωμένο νησὶ καὶ τὸν ἔξεπροβόδι-

ζαν ἥ χαρά καὶ ἥ συγκίνησι τοῦ ἀδάμαστου
λαοῦ, οἱ εὐχὲς καὶ ἥ λατρεία τῶν γυναικῶν, ποὺ
δὲ θὰ μαιροφορέσσουν πιὰ γιὰ τὸ θάνατο τῶν
κυνηγητῶν τῆς λευθεριᾶς, μέσα στὸ νοῦ μου
ἀναδεύονταν διοζώντας καὶ προφητικοὶ οἱ
τελευταῖοι στίχοι τοῦ «Ορκου» τοῦ Μαρκορᾶ:

Παιδιά, γυναικες, γέροντες, ἀγόρια θὰ γυρίσουν
τραγούδια ἐλεύθερα νὰ πούν καὶ νέο χρόνο νὰ στήσουν...
Μόλις χυθῇ διαβαίνοντας αίματηρό ποτάμι
Στὴν Κρήτη τὰ πιστεύφια της κ' ἥ ἐλευθεριᾶ θὰ κάμη.

«Η ἐλευθεριὰ ἔκαμε τὰ πιστεύφια της στὸ
αίματοποτισμένο καὶ περήφανό νησί. Καὶ τὰ
βουνά κ' οἱ μαδάρες κ' οἱ κάμποι ἀντιλαλούσαν
τὴ χαρούμενη τοῦ λαοῦ κραυγῇ: Εἰν' ἐλευθερη
ἡ Κρήτη!»

ΗΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Η ύποδοχὴ τῆς Βασ. Μεράκλιας ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Αθηνῶν — Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάλτης

Τὸ πλήθος παρακυλουνθεῖ τὸν Βασιλέα εἰς τὴν ποσκυμαίαν τῶν Χανίων — Φωτογρ. Κυπριανίδη

ΠΑΛΙΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΚΡΗΤΗ

‘Απ’ τὸ γαλάξιο πέλαγος σὲ ξαγγεντεύω, Κρήτη!
Τοῦ Δειλίνου τὰ σύννεφα χρυσὸ σὸν πλέκουν στέρνα
Κ' δ. “Ηλιος, βασιλεύοντας κατὰ τὸν Ψηλορείη
Συήγει τὸ αἷμα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸ δικό σου τὸ αἷμα

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΒΑΝΑΣ

ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ Τῷ ΣΠΗΛΑΙΟ

Μύθος Μυλοποταμιῶν

‘Στοῦ Μαγαρίτες (τὸ χωριό) ἀποτέρα, καὶ εἰς τὸν
Τριπόδο ἀποτόδε, εἰν’ ἓνα μεγάλο στήληο καὶ λέγεται
«ἔτοι Διγενῆ τὸ στήληο». Ως ἐδιγόνταν οἱ προσεπε-
ρωμένοι παλαιοὶ μας, μάλιστα τὸ τοῦ παλαιούς καὶ τούταιας
καιρούς ἐκατοίκα ἐκεί παρ’ ἄνω καὶ ἔνα
δαιτή (=κρητινό) ἔνας μεγάλος ἀντρούνιλακας (γίγαν-
τας) καὶ τὸν ἐλέγανε Διγενῆ, ἄντρας δραδάτος ποὺ
λένε, δυναμεός καὶ ἐπικουσμένος. Μιά μέρα, ηργε ή
γυναίκα του νὰ τὸν φέρῃ ἔκει τὸ πλάι¹ τὸ φαγή του,
καὶ ἀπὸ τὸ θυμό του, γιὰ νὰ τὴν βιάσῃ νόρθῃ ἀποπεῖ
ἔνα μεγάλο χάρακα² καὶ τὸν ἀσφεντούριες³ ὅθεν ἐκεί
ποὺ τον ἡ κερδό του, εἰς τ' ἀντικυρνὸ βουνό, καὶ μά τη

φαιδε μιον¹ δέ γατέω² μὰ πρέπει νάνε σὰν δυὸ μπα-
λοτές³ ἀλλάγο⁴ ἔκει ποὺ πεσε κ' ἐτρύπησε τὸ βουνό
κι⁵ ἔγινε τὸ σπήλαιο. Άκομη καὶ σήμερο φαίνετο κεί-
νος δι μεγάλος χάρακας τὸ σπήλαιο μέσα, ή γυναίκα
του ἤκουσε τὸ βροῦχος καὶ τὸ σεισμό ποὺ ἔκαμε δι
χάρακας δύνεται πέπεις καὶ τον ἔτηγε τὸ φανή, ἀπὸ καὶ
ποδέ λένε τὸ σπήλαιο δι σημερο «Στοῦ Διγενῆ
τὸ σπήλαιο». ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΒΑΛΣΤΟΣ

ΣΥΝΑΞΙΣ ΑΝΔΡΕΙΩΝ

Σὰν θὲς νὰ ίδῃς ἀντρες καλοὺς καὶ διορθωμένους,
ἄμε στὸ Φραγκοκάστελλο νάγαι τὸ Αγιοῦ Νικήτα.
Νὰ κατεβον τὰ δυό χωριά τὸ Νίμπρος καὶ τὸ Ασκήφου
καὶ τ' ἄλλα τὰ γυρόχωρα μαζί με τοι Ριζίτες.

Νὰ ίδῃς σγουρούς, νὰ ίδῃς ξαθούς καὶ διορθους καπελ-
λιάδους νὰ ίδῃς τὸ Σίφη πῶς τεχδᾷ, τὸν Κώστα πῶς χορεύει
νὰ ίδῃς καὶ τοι Κομητιανούς πῶς παίζουν τὸ βόλι,
νὰ ίδῃς τοι Καλλικραθιανούς ίντα καλά ξαμώνουν.
Νὰ ίδῃς τοι νιούς γιὰ τ' ἀρματα, τοι νιες γιὰ τὸ
γιατίτανι, νὰ ίδῃς καὶ τοι ἀκρογέροντες πῶς παίζουν στὸ σημάδι.

(Δημοτικὸν τῆς Κρήτης)

¹ Πλάι, πλάτη, πλαγιάδα, ή κλυτία τοῦ βουνοῦ. ² Μέγας
βράχος. ³ Ξεσφενδόνιος.

⁴ Αιδάνος, χαρακτής, τιμιότης ιερε. ⁵ Γατέω=κατέχω=ελ-
έγειν. ⁶ Μήκος δύο δυὸ βολαί δπλου. ⁷ Μακρόν.

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΚΑΡΑΒΙ

"Ενα καράβι Κρητικό σ' τσοί Τσάντες¹ ἀδμενίζει,
σ' τσοί Τσάντες στήν Κεφαλλονιά, σ' οὐλα τά Μο-

Μηδὲ πολλά μικρό τονε, μηδὲ πολλά μεγάλο,
σὰν έκαπο πηχό τονε κ' είχε και χίλιους ναῦτες.
Κ' ἔνας πασάς ὃς τὸ εἶδεν ἀπὸ μακρύν κ' ἐπέργνα
χρυσῆ γιαλιώτ' ἀρμάτως καὶ ἀπάντω τον τὴν πέμπτη.
— Μάλινα καράβι τά πανιά καὶ δόσε τ' ἀρμάτα σου
νὰ μὴ σου παίξω λουμπαρδά νὰ κάψω τὴν καρ-

[διά σου.
— Μὰ ἔγω δὲν είμαι λιγεοή νὰ φέξω τὰ μαλλιά μου,
νὰ κάψως σκάλες γ' ὄντες τὸ πάροις τὸ ἀρμάτα μου.
Είμαι καράβι Κρητικό, καράβι πανεμένο

Γρισμένο.
Ν' ἀνοῖξω τὰ λουμπάρια μου νὰ δεξω τὴν φωτιά μου
κι' ἄν σὲ βαστοῦντας τὰ νερά πάρε τα τὸ ἀρμάτα μου.
Ἄγογει τὰ πορτέλλα του και σέρνει τὰ λουμπάρια
κι' ἀρχίνηξε τὸν πόλεμον ή Τούρκικη γαλιώτα.
Καὶ παίζει και τὸ Κρητικό και σκοτεινιάζει ὅ κόσμος,
πρώτη φωτιά πον τὸ ἔριξε, μῆδ' ήτο μῆδ' ἐφάνη.

(Δημοτικὸν τῆς Κρήτης)

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΣΦΑΚΙΩΝ

(Εἰς τὰ 1770 ἔγινεν ἡ ἐπανάστασις μὲ ἀρχηγὸν τὸν Σφακιανὸν ἐγγράμματον πρόκριτον Δασκαλογιάννην.
Τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν ὁ Ἰδὼν τοὺς ἀγῶνας τοῦ Δα-
σκαλογιάννη οιμαδόρος Μπατζελίδης (Παντελῆς), τυρο-
κόμος τὸ ἐπάγγελμα, τὴν ἀφηγήθη εἰς στίχους πρὸς
τὸν τοῦ πατέρα Σήφη Σηορδόλη Ἀναγνώστην, δοτὶς
καὶ τὴν κατέγραψε καθ' ὑπογράφευσιν τοῦ Μπατζελίου.
Ἀπὸ τὸ ποίημα αὐτό, (οἵμα δπως τὸ δνομάζουν εἰς
τὴν Κρήτην) ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ 1772 στίχων, ἀναδημο-
σεύομεν τὸ μέρος, δπου οἱ συλληφθέντες μὲ τὸν Δα-
σκαλογιάννην ἐπαναστάται Σφακιανοὶ καὶ φυλακισθέν-
τες μετὰ τὴν ἀπόδρασιν τῶν ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐπι-
στρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα τῶν Σφακιῶν καὶ βλέποντες

Εἰς τὰ Σφακιὰ ἀποσύσσαι καὶ πᾶν εἰς τὰ χωριά τω;
ποὺ νάβρον τοὺ γυναικές τω, ποὺ νάβρον τὰ παιδιά τω;
ποὺ τρεῖς χρόνοι ἐπεράσσαι, ποὺ τὰ ἔχωριοτήται,
κι' ἄλλα ποιάνα στὰ βουνά κι' ἄλλα σκλάβοι πιαστήκα,
κ' ἐπέρασε τῶν ἡ χαρά, πῶς ἔξεσκλαβιθήκα,

1. Τσάντες = ἡ ζάννηθος.

γιατὶ ἄλλα πάλι βάσανα, κι' ἄλλοι καημοὶ το' ενδρῆκα!
Ἄγνωρίστα βραν τὰ Σφακιά, τοὺ γειτονίες ἔχοντο
κι' δύνειρο τῶν ἐφαίνετο ἐκεὶ ποὺ τοὺ θωρούσι
κιανένα σπίτι τοῦ καὶ ποὺ ἀγαπαλιασμένο
καὶ σὰ μιταποκάθισμα κτισμένο, σκεπασμένο.

Πεῖνα καὶ φτώχια κ' ἐρημιά, κλάύσατα, μοιρολόγια
ἀκούγασιν εἰς τοὺ γιαλιές καὶ βλέπαν εἰς τ' Ἀγωρια.
Ἀναστενάζου θλιβερά καὶ κλαῖτοι βουφωμένα
πῶς ἀποδῆκα τὰ Σφακιά τὰ πολυπαινενένα,
ἄποχαν χῶρες καὶ χωριά, κονάκια καὶ σεργάγια
κι' ἀντρες λεβέντες στὴ θωριά καὶ στὴν καρδιὰ λιον-

[τάρια,
πούχασιν νιοὺς γιὰ τ' ἀρμάτα, γέροντες νὰ συβουλεύγον
νοικοεράδες τοῦ σπιθιοῦ καμπτόες γιὰ τὴ ρόκα,
γερόντισσες νὰ κάθουνται νὰ ξαίνουν εἰς τὴν πόρτα,
ἀνυφαντοῦντες γνωστικές νὰ κάνουν τὸ διοσιδόν.
κοράσια γιὰ τὸ ξύμπλιασμα καὶ νιές γιὰ τ' ὅργαστηροι
κοράσια σὰν κρυγγάνε νερά, σὰ τοὺ κρυγιοὺς ἀρέες
π' ὅρχιοντα σὰν τὰ μαρωπά κάθε καλές ημέρες·

ἀπ' οὖλα ξύμπλια καὶ δουλιές κάθε γιορτῆς ἀφίνα
κι' ὑπιαίνασι στὴν ἐκκλησιὰ σὰν τοὺ βουνοῦ τὰ κοίνα.
Ἀναστενάζου θλιβερά καὶ χόνου μαρφα δάκρυα
πῶς ἀποδῆκα τὰ Σφακιά τοῦ λευτεριγιᾶς τὸ κάστρα,
πούχα καράβια ξακουστὰ καὶ νιντες πανεμένους,
σὲ Πόλι καὶ σὲ Βενεδιά περίσσια ξακουσμένους·
δὲν ἐδειλιοῦνται πέλαγος, φυρτίνες δὲ φηφόδοια
καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς θάλασσας κι' αὐτάνα τὰ νικοῦσα.
Κ' ἔδα θραράκια βλέπονται σάπια καὶ τρυπημένα,
εἰς τὴν ἀμμούτσα κείτουντα ἔξορι καρβαλιασμένα·
ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, στὰ μαρφα βουτημένοι.
κι' ἀπὸ τὰ πάθη τὰ πολλὰ καὶ λύτες χλωμασμένοι.
Δὲ βλέπουντις ἀρχόντισσες μὲ τοὺ μακοῖς πλεοῦντες,
σπαταὶ μὲ χρυσόπλεχτα, μὲ ἔρμπλια βησιτρούδες·
καὶ κορασίδες παχυοὺς μὲ τὰ γιορτανικά
μονδὲ μὲ τοὺ χρυσόπλοιες, μοιδὲ μὲ τὰ καλίκια.
Δὲ βλέπουν νιοὺς μὲ τὸ ἀρμάτα ἀσημοπουλωμένους,
ψιλοὺς καὶ λιγνομέσηδες σὰν βίδιοις στολισμένους·
νὰ γιατοῦνται στὸ χορό, νὰ λέσι μαντινάδες,
νὰ σειοῦνται, νὰ λυγίζουνται μὲ τόσες ταπεινάδες,
καὶ γέρουν, κι' ἀστροφόρων μαχῶν, τῶν μεγαλυτέρων κατα-
στροφῶν εἰς μεγάλους πίνακας, μὲ τοὺς ὅποιοντες
νὰ λέ τραγούδια τοῦ σκαμνιοῦ καὶ τοὺ πολέμου βάλη,
κι' ἡ τάβλη ἀπὸ τὴ μιὰ μερὲ ν' ἀντιλαῆται ἄλλη.
Οἱ γέγλεντέδες πάφασι, πᾶσιν οἱ χαροκόποι.

Ποὺ ἔν' οἱ γιάντρες τῶν Σφακιῶν, οἱ γιάξιοι κι' ἀν-
τούνται τοὺς τόπους κι' οἱ γιάνθρωποι,
ποὺ ἔν' οἱ γιάντρες τῶν Σφακιῶν, οὐλοὶ μικροὶ μεγάλοι
μὲ πρωτοσηκώσσαι τοὺ βασιλιὰ κεφάλι;

1. Ορεινὰ χωριά.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ*

(1821—1921)

Σᾶς συγχαίρω διὰ τὴν πρωτοβουλίαν σας. Η μεγάλη ἀμφιετηρίς πρέπει νὰ πανηγυρισθῇ
μὲ πάσαν δυνατὴν μεγαλοπρέπειαν. Μία θιστο-
ρία τοῦ ἀγῶνος γραμμένη ἀπὸ εἰκοσάδα λογίων
καὶ εἰκονογραφημένη ἀπὸ πέντε-δέκα ζωγρά-
φους. "Ενο πάροι μὲ ἀνδριάντας τῶν ήρωών
ἐκεὶ στὸ ἀλπεδον, ὅπου ἔπεσεν δὲ πολέμαρχος
Καραϊσκάκης. — Ἀγῶνες σωματικῆς ἀλκῆς καὶ
καλλούς. — Εγκαίνια μιᾶς πινάκοθήκης τοῦ
ἀγῶνος. — Μία παγκόσμιος ἔκθεσις — ὅλ' αὐτὰ
πρέπει νὰ παρουσιεύσωμεν διὰ τὸ 1921.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Νὰ γραφοῦν ἀπὸ εἰδικοὺς μεγάλους, μονο-
γραφοῖς, δλων τῶν γεγονότων τοῦ ἀγῶνος
αἱ ὅποιαι πάλιν νὰ μεταφρασθοῦν εἰς δλας τὰς
Εὑρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ νὰ κυκλοφορήσουν
δωρεὰν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα. "Επίσης νὰ γί-
νουν μεγάλαι εἰκονόγραφημέναι ἔκδοσεις δλων
τῶν μορφῶν τοῦ 21 αἱ ὅποιαι νὰ διανεμηθοῦν
παντοῦ. Εἰς τὰς τελετὰς αἱ ὅποιαι θὰ γίνουν
εἰς τὰς Ἀμήνας, νὰ ἀναπαρασταθοῦν ἐπὶ σκη-
νῆς ἀπὸ κατάλληλα πρόσωπα καὶ μὲ τὰ κατάλ-
ληλα φορέματα αἱ γνωστότεραι φυσιογνωμίαι
τῆς Ἐπαναστάσεως. Νὰ διογγανωθοῦν ἔκδρο-
μαι εἰς τὰς ιστορικὰ μέρη τοῦ ἀπελευθερωτοῦ
ἀγῶνος. Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τοὺς καλλιτέχνας μας ἡ
ἀναπαραστασιῶν τῶν μεγαλυτέρων γεγονότων τῶν
μεγαλυτέρων μαχῶν, τῶν μεγαλυτέρων κατα-
στροφῶν εἰς μεγάλους πίνακας, μὲ τοὺς ὅποιοντες
νὰ διογγανωθῇ κατὰ τὰς ήμερας ἐκείνας μιὰ
ἔκθεσις ἀποκλειστικῶν τοῦ Εἰκοσιένα. Νὰ ἐκτυ-
πωθοῦν εἰς κομψὰ ἀναμνηστικὰ τεύχη τὰ ἐκλε-
κτότερα δημοτικὰ ἀσμάτα, τὰ δλα τὰ προσ-
φέρωνται εἰς τοὺς ξένους. Νὰ κοποῦν ἀναμνη-
στικὰ μετάλλια μὲ τὰς προτομὰς τῶν ἥρωών.

Γ. ΚΑΡΕΑΤΗΣ

Α πὸ τὸ ἀσπαλὸν κύτταρον τῆς Ἐλληνικῆς
Ἀ πάρεσσας τοῦ 1821 προῆλθεν εἰς τὸ διά-
στημα τοῦ αἰῶνος ἔνας πολιτισμός, μία ἀνθη-
σίς, μία δύναμις. Μὲ τὴν μεγαλειτέραν παρα-
στατικότητα πρέπει νὰ δειχθῇ κατὰ τὴν ἐκα-
τονταετηρίδα τῆς Εθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἡ
ιστορία ὅλη τῆς Νεοελληνικῆς ἔξελιξεως. Μὲ
ἔκθεσεις εἰδικὰς πάσης ἐκδηλώσεως προόδου,
μὲ εօρτάς ἀναπαραστάσεων τῶν μεγάλων γεγο-
νότων τῆς ήρωικῆς γενεᾶς καὶ τῶν νεωτέρων.
Τὴν πρώτην φροντίδα θὰ τὴν ἀναλάβῃ φυ-

σιὰ τὸ Κράτος. Αὐτὸ δὰ ὠθήσῃ, θὰ δώσῃ τὰ
ἐκατομμύριά του, τὴν ἐνέργειάν του.

“Ἄλλ’ αἱ διάφοροι δργανώστεις αἱ δρῶσι περὶ
μίαν ἵδεαν πνευματικῆς προόδου κυρίως, πρέπει
νὰ παρουσιάσουν τὸ ἀφορδόν τὸν κύκλον τῆς
δράσεως των, αὐτοβούλων καὶ ἐνεργητικῶτατα.

Φαντάζομαι μίαν Ἐταιρείαν τῶν ἀνθρώπων
τῶν γραμμάτων δργανόνονταν ἐστράτεις φιλολογι-
κάς, θεατρικάς, ἀποκλειστικῶν γεοελληνικάς. Φαν-
τάζομαι ἔνα μνημεῖον ἰστορικὸν τὸν ἀγωνιστῶν,
τῶν σεβαστῶν ἐκείνων Πατέρων ποὺ παρέδοσαν
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἀναψημένην τὴν φλόγα
μιᾶς αἰσιοδόξου καὶ διαφορᾶς ἀνανεούμενης παρα-
δόσεως. Πρὸς τοῦτο νὰ ἐργασθοῦν οἱ ιστοριοδί-
φοι, οἱ ζωγράφοι, οἱ ποιηταί. Μίαν δλλητην ἔκδο-
σιν ἀκόμη δπου νὰ περισυλλεγῇ εἰς σειρὰν τόμων
δ, τι παρήγαγε ἀξιον τὸ Νεοελληνικὸν πνεῦμα
ἀπὸ τότε ἔως τώρα. “Ενα τεράστιον τόμον τῆς
Ἐλληνικῆς παραδόσεως, τοῦ δημοτικοῦ τραγου-
διοῦ. Συλλογὴν τῶν ἔργων τῶν μεγάλων Ἐλλή-
νων ποὺ ἔδρασαν εἰς τὴν Γέχνην μαρφάν τῆς
Πατρίδος. Μετάφρασιν πλήρη τῶν ἔργων τοῦ
Μωρεάς καὶ ἀντιγραφὴν δλων τῶν ἔργων τοῦ
Γύζη δι' εἰδικὴν ἔκθεσιν εἰς τὴν Ἀπαδημίαν.

“Ολαι αἱ ἔκδοσεις τῶν “Ἐργων τοῦ Νεοελλη-
νικοῦ πνεύματος νὰ γίνουν καὶ εἰς τὴν Γαλλι-
κήν. Ἐννοῶ εἰς δλα αὐτὰ τὴν ὑποστήριξην τοῦ
Κράτους καὶ τὴν ἐμπιστόσυνην τοῦ διὰ τὴν
ἐκτέλεσιν εἰς τὰς εἰδικὰς δργανώσεις.

Ἀκόμη φαντάζομαι τεραστίαν Ἐλληνικὴν
ἐκδημεῖσιν συγκριτικὴν τῶν διαφόρων προόδων
τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτρο-
φίας, τῆς ἀρχαρχίας ἐν γένει. Αἱ ἐφημερίδες κατὰ
τὴν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου 1921 νὰ ἐκδοθοῦν
πολυσέλλιοι μὲ ἀποσπάσματα ἐνδιαφέροντα τῶν
πρώτων Ἐλλ. ἐφημερίδων. Τὰ Όδεια νὰ δόσουν
ἐσπερίδας ἀναμνηστικὰς τῆς μούσικῆς παραγωγῆς
ἀπὸ τοῦ Μαντζάρου μέχρι τοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ,
μέχρι τοῦ Σαμάρα. Μία τοιαύτη ἀρχασία πρέπει
ν' ἀρχίσῃ ἐνωρίς, διότι ἀποτελεῖ χρόνον πολύν.

Καὶ χωρὶς νὰ μᾶς κατηγορήσῃ κανεὶς διὰ τάσεις
πομπώδους ἐμφανίσεως ὀψιτλούτων τοῦ πολιτι-
σμοῦ, ἔχουμεν νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα
μίαν δρμήν καὶ ζωτικότητα καὶ δύναμιν εἰς τὴν
πρόσδοτον ποὺ θὰ τοποθετήσῃ τὴν Ἐλλάδα ἀπέ-
ναντι τῆς συνειδήσεως τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ
ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Νοτιανατολικῆς Εὐρώπης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

* Π ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Οκτωβρίου.

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΓΕΔΙΟ*

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

... περιμένομε άπό σας, την διανοώσι της ζωῆς, έφρωντες ένας όρτωρ, άνεβασμένος σε μιά πέτρα, κουνώντας τὰ χέρια γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ἰσορροπία, καὶ σείοντας μιὰ σημαία, ποὺ μέσα στὶς πτυχές της ἐδιάβαζε μὲ μεγάλα γράμματα «Κάτω ὁ πόλεμος».

... Εσεῖς οἱ νέοι, ποὺ ή ζωή σας δὴ διάνηκει εἰς τὸ μέλλον, φυλαχθῆτε, φυλάξετε τὶς δρομένες γενεὲς ἀπὸ τὴν φρίκη αὐτῆς, ἀπὸ αὐτῆς τὴν τρέλα. Τὸ σῶμα λιγοθυμῆ, τὸ αἷμα πλιμψιρᾶται τὰ μάτια. Οὐδανὸς χύνεται πάνω στὰ κεφάλια μας, ή γῆ ἀνοίγει κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας. Ἀγαθοὶ ἀνθρώποι.

Τὸ πλῆθος ἔβοντες αἰνιγματικά, καὶ τὴ φωνὴ τοῦ ρήτορος τὴν ἔπινγε κάποτε ὁ παλλόμενος αὐτὸς καὶ ἀπειλητικὸς θόρυβος.

... Ναί, είμαι τρελός, μὰ λέω τὴν ἀλήθεια. Ο πατέρας μου καὶ ὁ ἀδελφός μου σαπίζουν ἐκεὶ πέρα, σὰν ψοφίμια. Ἀνάμετε φωτιές, σκάψετε λάκκους καὶ καταστρέψετε, χώστε μέσα τὰ ὄπλα. Γκρεμίστε τοὺς στρατῶνες καὶ βγάλτε ἀπὸ τοὺς ἀνδρας τὶς λαμπρὲς φρεσιές τῆς τρέλας, βγάλτε τες. Τὸ σῶματα λιγοθυμοῦν... Οἱ ἀνδρες πεθαίνονται...

Κάποιος, πολὺ ψηλὸς τὸν χτύπησε καὶ τὸν ἔφερε χάριο: η σημαία σηκώθηκε ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ ξανάπεσε. Δὲν πρόφθασα νὰ ἴδω καλὰ τὸ πρόσωπο ἐκείνου ποὺ τὸν χτύπησε, γιατὶ ἀμέσως ἔγεινε χαλασμός. «Ολα κινήθηκαν, οὐρλιασαν πέτρες καὶ κούτσουρα πετοῦσαν στὸν ἀέρα: γροθιές, ἔτοιμες νὰ πέσουν πάνω στὰ κεφάλια. «Ομοιοὶ μὲ κῦμα ζωντανὸ ποὺ μούγγιζε, τὸ πλῆθος μὲ σήκωσε, μὲ ἔσυρε πάνω σ' ἔνα φράχτη, πλάγια, ἔπειτα μὲ ξανατράβηξε πίσω καὶ τέλος μὲ τσάκισε πάνω σ' ἔνα σωρὸ ἔύλα ποὺ ήταν γερμένα καὶ ἔτοιμα νὰ πέσουν. «Ἐνάς σκληρὸς καὶ ξέρος κρότος ἀκούσθηκε πάνω στὰ ἔύλα, ἔπειτα γιὰ μιὰ στιγμὴ τοῦ δρομὴ ἀντήχησε, ἔπειτα πάλι ἔνα τρέξιμο ἔγεινε ησυχία, καὶ πάλι ἔνα ἀτελείωτο οὐρλιασμα ἔξωφρενικό, τρομερὸ μέσα στὴν φυσικὴ τοῦ δρομὴ ἀντήχησε, ἔπειτα πάλι ἔνα τρέξιμο ξερὸ καὶ δυνατό, κάποιος ἔπεισε κοντά μου, καὶ ἀπὸ τὴν κόκκινη τρύπα ποὺ ήταν στὴ θέσι τοῦ ματιοῦ πετάχτηκε τὸ αἷμα. «Ἐνα βαρὺ ἔύλο, ποὺ στριφογύριζε στὸν ἀέρα, μὲ χτύπησε, καὶ σύρθηκα χωρὶς νὰ ξέρω ποὺ, μέσα στὰ πόδια ποὺ μὲ τσολοπατοῦσαν, καὶ βρέθηκα

* Τέλος.—Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15-30 Ιουνίου.

καὶ ἔπειτα δὲ τὰ σκέπτασε ἔνας ἡσπιος σιωπηλός, φοβισμένος. Λίγα βήματα παρέκει, εἶδα ἔναν ἀνθρώπο ποὺ ἔτρεχε πρὸς ἐμένα μέσα στὸ σκοτάδι, λίγο ἔλειψε νὰ πέσωμε δὲ ἔνας πάνω στὸν ἄλλον καὶ σταματήσαμε, δοπὸν διὸ βήματα μᾶς χώριζαν. Δὲν ἥξερω ποιὸς ήταν, εἶδα μονάχα μιὰ σκοτεινὴ σιλουέττα.

— Ἀπὸ ποὺ ἔρχεσαι; ωτήσε.

— Ἀπὸ καὶ πέρα.

— Ποὺ τρέχεις;

— Σπίτι μου.

— Α! σπίτι σου;

«Εσώπασε κ' ἔξαφνα ὅρμησε κατ' ἐπάνω μου, προσταθῆντας νὰ μὲ φέρῃ καταγῆς, καὶ τὰ κρύα δάχτυλά του ἔφαχναν ἀπληστα νὰ βροῦν τὸν λαιμό μου, μὰ μπερδευόντανε μέσος στὰ φούχα μου. Τοῦ δάγκωσα τὸ χέρι, τοῦ ἔσφυγα καὶ ἀρχισα νὰ τρέχω, καὶ μὲ κυρήγηση πολλὴν ὁρα στὸν ἔρημον δρόμους χτυπῶντας τὰ τακούνια του πάνω στὸ δρόμο. Ἐπειτα ἔμεινε πίσω, βέβαια ψάθηκε τὸ δαγκαμένο του δάχτυλο.

Δὲν ἥξερω πᾶς, βρέθηκα στὸ δικό μου τὸ δρόμο. Οὔτε δῦδο δὲν ήταν φανάρια, καὶ τὰ σπίτια στεκόντανε χωρὶς φῶς, σὰν νεκρωμένα, θὰ τὸν περνοῦσα κι' αὐτὸν ἀν δὲν ἐσήκωνα τυχαῖς τὰ μάτια νὰ ἴδω τὸ σπίτι μου. Μά, ἔδίστατα: τὸ σπίτι, δοπὸν εἶχα ζήσει τόσα χρόνια, μοῦ φάνηκε ξένο στὸν νεκρὸν αὐτὸν δρόμο ποὺ ἀντηχοῦσε θλιβερὰ καὶ παράξενα τὴν ἀναπονή μου. Ἐπειτα μὲ ἔπιασε ἔνας τρελὸς φόρβος μὴ τυχὸν καὶ εἶχα χάσει τὸ κλειδὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔπεισα, καὶ μὲ δυσκολία τὸ βρῆκα, μολονότι ήταν ἔκει, στὴν ἔξωτερη τοσέπτ τοῦ ἐπανωφοριοῦ μου. Καὶ δτον ἔτριξε ή κλειδωνιά, ἀντήχησε τόσο καθαρὰ καὶ τόσο παράδοξα, σὰν ν' ἀνοιγαὶ οἱ θύρες δῶν τῶν νεκρῶν σπιτιῶν τῆς γειτονίας.

Στὴν δρογή, κρύψθηκα στὸ ὑπόγειο, μὲ γύλιγορα μὲ ἔπιασε δρόβιος καὶ ή στενοχόρια, εἶδα κάτι νὰ γιαλίζῃ στὸ σκοτάδι, καὶ ἔτρεξα στὶς κάμαρες. Ψάχνοντας ἔκλεισα, στὰ σκοτεινά, δλες τὶς θύρες, καὶ σκέψθηκα μιὰ στιγμὴ νὰ τὶς μπαφώσω μὲ ἔπιπλα, μὰ δρότος τῶν ἐπίπλων ήταν πολὺ δυνατὸς στὶς ἀδειανὲς κάμαρες καὶ μὲ τρόμαζε.

Θὰ περιμένω ἔτσι τὸ θάνατο.

Στὸ νιττῆρα ήταν ἀκόμα χλιαρὸ νερὸ καὶ πλύθηκα στὰ σκοτεινά, σκούπισα τὸ πρόσωπο μὲ ἔνα σεντόνι. Στὸ μέρος ποὺ ήταν πληγωμένο, πονοῦσα σὰν νὰ μὲ τρυποῦσαν μὲ βελόνες καὶ θέλησα νὰ κυτάξω στὸν καθρέφτη. Αναψα ἔνα σπίρτο καὶ στὸ ἀνήσυχο καὶ ἀδύνατο φῶς του, καὶ μὲ κύταξε στὸ σκοτάδι, καὶ τόσο δσχημο, τόσο φοβερό, ποὺ πέταξα δμέσως τὸ σπίρτο καταγῆς.

Μοῦ φάνηκε πῶς ή μύτη μοῦ ήταν σπασμένη.

— Τώρα πιὸ μοῦ εἶναι ἀδιάφορο, σκέφθηκα.

Καὶ ήμουν χαρούμενος. Μὲ ἀλλόκοτους μορφασμούς, σὰν νὰ ἔπαιξα στὸ θέατρο τὸν κλέφτη, προχώρησα πρὸς τὸ μπουφέ, καὶ ζητοῦσα ἀπομεινάρια τοῦ τραπεζιοῦ. Καταλάβαινα πολὺ καλὰ πόσο ἀλλόκοτοι ήταν οἱ μορφασμοὶ αὐτοί, μὰ ζητούσα πάπιαν εὐχαρίστησι. Καὶ ἔφαγα, κάνοντας τοὺς ἴδιους μορφασμούς, προσποιούμενος πῶς πεινῶ.

Μὰ ή ησυχία καὶ τὸ σκοτάδι μὲ τρόμαζαν, ἀνοίξα ἔνα παραθυρόφυλλο πρὸς τὴν αὐλὴν καὶ ἀκροάσθηκα. Στὴν δρογή, γιατὶ εἶχε πάνει τέλεια ή κίνησις τῶν ἀμαζιῶν, μοῦ φάνηκε πῶς ήταν τέλεια ησυχία. Δὲν ἀκούεις τουφεκιές Εεχώρισα δρμας μακρυνές καὶ πνιγμένες φωνές, κραυγές, ζητούσας νὰ τρέχω, καὶ μὲ κυρήγηση πολλὴν ὁρα στὸν ἔρημον δρόμους χτυπῶντας τὰ τακούνια του πάνω στὸ δρόμο. Ἐπειτα ἔμεινε πίσω, βέβαια ψάθηκε τὸ δαγκαμένο του δάχτυλο.

— Ποσειδών!

Τίποτε δὲν ἐσάλεψε στὸ σπιτάκι, καὶ δικας στὸ πλάι ἔβλεπα, στὸ κόκκινο φῶς, τὴν ἀλυσίδα. Οἱ μακρυνές φωνὲς καὶ δρόμος κρότος ἀπὸ κάτι ποὺ ἔπειτε, μεγάλωναν, κ' ἔκλεισα τὸ παράδυρο.

— Ερχεται πρὸς τὰ ἔδα! συλλογίσθηκα καὶ θέλησα νὰ κρυφδω. Δοκίμασα στὸ τζάκι, ἀνοίξα τὶς ντουλάπες, μὰ τίποτε δὲν μοῦ δρεσε. Γύρισα δλες τὶς κάμαρες, ἔκτὸς τοῦ γραφείου, ποὺ δεν ήθελα νὰ μπῶ. Ήξερα πῶς ήταν ἔκεινος, στὴν πολυθρόνα του, μπρόστα στὸ τραπέζι του γεμάτο ἀπὸ βιβλία, καὶ αὐτὸν μὲ πείρος.

Σιγά - σιγά, ἔνοιωσα πῶς δὲν ήμουν μόνος, γύρω μου στὸ σκοτάδι πηγαινοήρχοντο ἀνθρώποι σιωπηλοί. Σχεδόν μὲ ἄγγιζων στὸ πέρασμά τους καὶ μιὰ φορὰ ασθιθάνθηκα στὸ σβέροκ μου μὰ παγωμένη ἀναπονή.

— Ποιός εἶναι; ωτήσε σιγά, μὰ κανεὶς δὲν ἀποκριθῇ.

Καὶ σὰν θέλησα πάλι νὰ περπατήσω, μὲ ἀπολουθοῦσαν σιωπηλοί καὶ τρομεροί. «Ηέρα πῶς ήταν τὴς φανασίας μου, γιατὶ ήμουν ἀρρωστος καὶ ξανάρχισε βέβαια δρόμος καὶ ζητούσαν στὸ σκοτεινά, δλες τὶς θύρες, καὶ σκέψθηκα μιὰ στιγμὴ νὰ τὶς μπαφώσω μὲ ἔπιπλα, μὰ δρότος τῶν ἐπίπλων ήταν πολὺ δυνατὸς στὶς ἀδειανὲς κάμαρες καὶ μὲ τρόμαζε.

— Καλύτερα ἔκει, συλλογίσθηκα. «Οπωσδήποτε, δὲν εἶναι ζένος.

«Ηταν καθισμένος στὴν πολυθρόνα του, μπροστὰ στὸ τραπέζι γεμάτο βιβλία, καὶ δὲν ἔφυγε, δπως τὴν ἄλλη φορά, μὰ ζεμενε.

λύτερα τὰ ἐλαπτίσματα καὶ κάποια ἄλλα γνωρίσματα τῆς τεχνοτροπίας τοῦ παλιοῦ καιροῦ — «Ἡταν μελαγχολικὸς στὸν λόγον — ήταν ὅμοι γιὰ φεβανσμοὺς αὐτοῦ. — Αὐκόμη καὶ ἡ ἀρδοσεῖσα στὸ μετεχείσιμα τῆς γλώσσας ζημιώνει ἀρκετά τὴν «Ἐξαδέλφη». Μ' ὅσο τώρα τελευταῖα ὁ κ. Τριαλαντώνης θέλησε νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὸ διήγημά του καὶ νὰ τοῦ φέξῃ κάτι πιὸ σύμφωνο μὲ τὴν πρόσδοση, ποὺ σημειώνει τὸ διήγημα στὴ σημερινὴ λογοτεχνία μας, πάντα φαίνεται διτὶ ἡ «Ἐξαδέλφη» γράφεται σὲ παλαιότερη ἐποχή. Αὐτὸς δημοσίευε δὲν θὰ πηδοῦται τίποτε ἀπό τὴν δέξια της. «Ισως μάλιστα νὰ είχε περισσότερη δέξια, ἀν δὲν γινόταν ἡ ἐπιδιόρθωσις. Ο Φάνης στὴ διῆγηση του δὲν ζωγραφίζει και πολὺ καλά τὸν εισάτον του μᾶς δένει δημοσίευε τελεία τὴν εἰκόνα τῆς ἐξαδέλφης του τῆς Νέννων, τοῦ Θηλυκοῦ ποὺ αἰδονία είναι γεμάτο ὀγκάπτη και σκληράδα.

Γιᾶργος Φιλήντας, «Ξένες Αρμονίες στη δική μου λύρα». Πόλη 1913

ΔΕΝ πιστεύω νά μεταμορφώνονται πολὺ συχνά μεγάλοι ποιητές σέ μεταφράσματα τόσο, όσο στά μεταφράσματα αντά τού κ. Γ. Φιλήντα. Ο Πίνδαρος, ο Ούγγαρος, ο Βωδελαῖος, ο Ἐρεντίας, ο Γκαΐτες, ο Νοβέλις, ο Σαιλόπτης, ο Σέλευς και άλλοι οι άλλοι που ἔτυχε νά βρεθούν μέσα στή μεταφράστική ἀνεμούσιδος τοῦ κ. Φιλήντα, γίνονται δχι μόνον διγνώριστοι, μά και ἀκατανόητοι, και πολλές φορές και ἀνόητοι. Σπάνιο φαινόμενον είναι τό νά μπορέσῃ κανεὶς νά βρῃ στις ίδιες σειλίδες τοῦ βιβλίου αντόν και λίγους στίχους, πού νά πειράζωνται χωρίς σκοντάματα, είτε στή στίχουργία, είτε στά νοημάτα, είτε στή γλώσσα. Ο κ. Φιλήντας παταπιάστηκεν ἔργον πολὺ ὀντώτερο ἀπό τή μεταφράσική και στίχουρχική δύναμι του.

«Καρταθιανὰ Δημοτικὰ Ἀσματα», συλλεγέντα ὑπὸ
Μ. Γ. Μιχαηλίδη δ. φ., Κωνσταντινούπολις 1913

ΜΙΑ συλλογή δημοτικῶν τραγουδιῶν ἀλληθινά πολύτιμη. Ο κ. Μιχαηλίδης τὰ ἐσύναξε τὰ τραγούδια αὐτὰ μὲ προσοχὴ, ποὺ τὴν ἔφυλαξε καὶ στήν τοξινόμησι τους. Μέσα στὴ συλλογὴν τους ὑπάρχουν πολλὰ τραγούδια ἀνέρδοτα, καὶ μεριμναὶ ποὺ δὲν ἔχουν τὰ παρόμοια τους σ' ἄλλα μέρη τοῦ Ελλήνισμοῦ, τουλάχιστον ὅσο μποροῦμε νὰ κρίνουμε ἀπὸ τὶς διαφορες μεγάλες συνλλογές, ποὺ ἔχουν τυπωθῆ ἐώς ταῦρα. Ο κ. Μιχαηλίδης μᾶς ἔγνωρίσεν ἀλληθινούς θησαυρούς τῆς δημοτικῆς μας ποιήσεως. Πρέπει νὸ τὸν εὐγνωμονοῦμεν.

МОУСІКИ

Σπεράντσα Καλό

Η Καλὸ δὲν λησμονει τὰς Ἀθήνας ποὺ τὴν ὑποδέχηκαν δύο χρονίες πατά σειράν μὲ τάσον ἐνθουσιασμό. Τὴν εἶχαμε κ' ἐπέτοι, καὶ τὸ κοινὸν ἔτρεξε νά χαιρῆ τὸ ταλέντο της. Τὴν ἀκούσα στὴν πρώτη μόνον συναυλία της τοῦ «Διημοτικοῦ». Τὶ μετουσίωσις τοῦ ἔγω της εἰς τὸ ἔγω τοῦ συνθέτου, ὅταν τραγούδηι τὸ γύλικύτατα μελαγχολικό Λαμέντο τοῦ Μοντεβέρδου. Τὸ τραγούδι αὐτὸ πονεῖ, κάποιον κάποιον ἔλπιζει, ἔπειτα πάλιν ἀφήνεται στὴ θλιβερῇ ὀναπόληση ποιὸς ξέρει ποιᾶς εντυχισμένης ἐποχῆς. Πάντα θὰ ἥθελα ν' ἀκούω τὸ πονεμένο νανοψίωμα τοῦ Τσαλού συνθέτου. Πόσο καλὰ προσαρμόζεται στὸ ταλέντο τῆς Κας Καλὸ καὶ πόσο ἡ ψυχὴ τῆς καλλιτέχνηδος αισθάνθηκε τῇ χροδῇ ποὺ δέχτηκε τὸ λυρικὸ παράτονο.

Κ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ
δ νέος Υπουργός τῶν Ναυτικῶν

σημασίαν τῆς λέξεως. Μεταξύ του νομικοῦ κόσμου δύναμης επιστημών επειδή ήτη σύνθετη μόδιας ένεφαντισθή. Εἰς τὴν Βουλὴν, δύποτε εἰσῆλθε διὰ πρώτην φοράν κατὰ τὸ 1910 ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ γομοῦ Ἀττικο-βοιωτίας, ὁ λόγιος του ἡγούμενη πάντοτε ἀπό δόλους μὲ ξέναιρετην προσοχήν. Εἰς τὰ οἰκονομικὰ ἔπη-ματα δύναται νὰ θεωρηθῇ αὐθεντικός. Η εἰσήγησίς του ἐπὶ τῶν ἑσόδων τοῦ Κράτους ἡ ὑποβληθεσματική πρόσης τὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπὴν τῆς Βουλῆς, εἰς δύο πολυουσελίδους τόμους εἶναι, ἥπιτορει γνῷ εἰπτη καινεῖς, μοναδικής ἀξίας σύγγραμμα, διπού η τελεία γνῶσις τῆς δημοσιονομικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καταδεικνύεται μὲ τὸ πλήθος τῶν πρωτοτύπων γνωμῶν καὶ τὴν βαθεῖαν παραπορητικότητα. Η ἐνώπιον

τῆς Βουλῆς ἀγόρευσίς τον κατά τὴν συζήτησιν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἀξιοσημειώτος διὰ τὴν ἐμβριθείσαν τῆς, τὸν ἀπεκάλυψεν ἔντελῶς ὡς ἀνθρωπὸν τῶν νέων ίδεων.

Χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποσότητα σύνθετων οικογενειών, εξερευνώντας την καρδιά της γενετικής σταθερότητας. Το πρόσωπο της θεραπείας είναι η αναζήτηση της απόδοσης της φαρμακευτικής ιατρικής στην αντίσταση της γένης.

Ἴσως ἡ θέσις του νὰ ἤτον εἰς ἄλλο ὑπουργεῖον.
Ἄλλα καὶ ὡς ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν μὲ τὰ τόσα
πενηνταπάκια καὶ ἥθισα ἐφόδια ἐμπνέει τὴν πεποίθεμσιν,
ὅτι οὐδὲν σημειώσῃ δράσιν φωτεινήν καὶ ἀποτελεμσιν-
κήν διὰ τὸ Ναυτικὸν τῆς νέας Ἐλλάδος. ΤΡΙΦΙΛΟΣ

Γεώργιος Στρέιτ

Ο νέος υπουργός των Ἐξιτεραιών κατέκτησε τὸ Χαροφυλάκιον καὶ παρελήνθη νά τὸ δεχθῆ. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἔξαιρεσιν τῶν πολιτικῶν μεθόδων μας καὶ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ. Ὁ κ. Γεωργίος Στρέβη, κληρονόμος βαρός οὗ δύνατος καὶ μεγάλης παραδόσεως ἡδυνήθη νό δρόῃ ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τοῦ ἐπιστημονικοῦ σταδίου του εἰς τὸ ὑψος ιῆς θέσεως καὶ νά ἀσκήσῃ τὴν ἐπιβολὴν προσωπικούτας πρωτῷας ταχαράσσομεν. Είλη τὴν τύχην νὰ εὑρῇ τὸν δρόμον του χωρίς νό ψηλαφητοῦ καὶ χωρὶς νά χρονοτριβῆσῃ. Ἐβάδισε κατ' εὐθείαν καὶ μὲ σταθερὸν βῆμα πρὸς τὴν Ἐπιστήμην. Ἄφωσιθη πόδες τὸ Διεθνὲς δίκαιον, εἰδικιώτερον ἐγκύμας εἰς τὴν μελέτην τοῦ κλαδούν τούτου τὸ δικαίου, τὸν προσταμάτοντος δημητρέαδον μεγαλυτέραν σπουδείστητα, φοιτήσας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λευκίας. Αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις του καὶ αἱ ψυχικαὶ ὁπαὶ εὐδονεῖς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτὴν ἀσχολίαν τὴν προστίκουσαν κατεύθυνσιν. Εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς ἡ διανοητικὴ ὁδῷ μὲν δὲν ὑποβοηθεῖται ἀπὸ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, διὰν τὸ φῶς τῆς νοήσεως δὲν ἔχει καὶ τὴν θεωρότητα τοῦ ἥθυκον νόμου. Ὁ κ. Στρέβη εἰργάσθη μὲ ἀρμόνιαν τῶν πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν του δυνάμεων σκεπτόμενος καὶ αἰσθανόμενος συγχρόνων. Τὸ χρακτηριστικὸν δὲ τοῦ ἔργου του είναι ὅτι παρήκμη ἀρτιμελές καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἵως πεφίτωσις κατὰ τὴν δοποίαν μακράτην τοῦ νά ἀγαρέσῃ ἔντον διστηραφεύς, νά ἀνεκάλεσεις ἡ μετέβαση κανὸν φρόδοιν του λαβούσαν τὸ ἔνδυμα τῆς δημοσιότητος. Παρόλας πλούσια είναι ἡ ἐπιστημονικὴ παραγωγὴ καὶ δρᾶσις του. Ἐπὶ δέκαετίαν ἐδίνει διαξενεῖς τὸ Πανεπιστήμιον τὸ δημόσιον καὶ ίδιωτικὸν διεθνὲς Δίκαιον, μὲ ὅλα τὰ προσόντα τοῦ ἐπιστημονικούς καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ διδασκαλίου. Συνέγραψεν ἄρχοδες καὶ ἐπιβιτακύον ἔργον ἐπὶ τοῦ Απαρισσόν καὶ ίδιωτικοῦ διεθνοῦς Δίκαιου. Ἐπὶ πληθύος δὲ ἀλλων μελετῶν καὶ συγγραφῶν του ἀναφέρομεν δίτομον γαλλιστὶ μελέτην ἐπὶ τοῦ συνεδρίου τῆς Χάγης περιβιληθείσαν τὸ κύρος τῆς διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀποτελούσαν τὴν πληροεστέραν εἰλόνα τοῦ περιφρόμου ἐκείνουν συνεδρίου εἰς τὰς γενικὰς γραμματὰς καὶ εἰς τὰ καὶ ίδιαν ξητήματα μὲ μεθοδικὴν κατάταξιν καὶ ἐπιστημονικὴν διατύπωσιν.

Κατά τό ουγέδριον τούτο δ κ. Στρέψιτ παρέστη ώς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος τιμήσας τὸ ἔλληνυκὸν δνομα ἐν μέσῳ ἐπιβλητικῶν προσωπικοτήτων τοῦ ἐπιστημονικοῦ και πολιτικοῦ κόσμου τῆς Εὐρώπης. Κατά τό συνέδιον τούτο διατεθῆν εἰς τὸν κ. Στρέψιν ἡ εἰσίνγχτις δύο σπουδαιοτάτων θεμάτων, ἦτοι τοῦ βομβαρδισμοῦ ἀντιεραστήστων λιμένων και τῆς χρήσεως ναρκῶν. Ἀπό τῆς ἐποχῆς ἑκείνης δ κ. Στρέψι απέβη δι γός συνεπεσον εἰς τὴν γνωμῖν οἱ ενεοειγμένοι οὐα τάς περισσασιες ἑτούργους τῶν Ἐξιτερικῶν ἥτο δ κ. Γ. Στρέψι. Δια πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν ὑπονεγείων τοῦ παρελθόντος ἡ συμμετοχὴ τοῦ κ. Στρέψι θὰ ἐνείχε τὸν κύρινδον τῆς παραιτήσεως αντοῦ.

Ο κ. Στρέψι ἀποτελεὶ χαραγμένην προσωπικότητα ὥστε νό μη θυσιάσῃ τὰς ἀρχάς του εἰς τὰ ζητήματα τῆς κομματικῆς ἀνάγκης. Εἰς τὰ ζητήματα δὲ εἰς τὰ

A black and white halftone reproduction of a portrait of a man with dark hair and a prominent mustache. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt. The portrait is set within a circular border featuring a repeating diamond or cross-hatch pattern.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΕΙΤ
δ νέος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν

νομικός σύμβουλος τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας εἰς τὰ
ξητήματα τοῦ Διεθνοῦς δικαίου καὶ εἰς τὰς σχετικὰς
επαρμογὰς αὐτοῦ.

“Ολη ή δύκαδης αυτή έργασία διό της δποίας ύπηρ-
ρέτησε την πατρίδα του ὁ εῦρωστος αὐτὸς ἐπιστήμων,
είναι ἐγκεκλεισμένη εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν
Ἐξωτερικών. ‘Οταν ή Κυβέρνησις ἐπορεφθῇ νὰ διοισύρ-
πρεψεῖς ἀξένους τοῦ δύναματος, τὸ ὄνομα τοῦ κ. Γ.
Στρέτιν ἀνετήθησεν εἰς τὸ γείλη τῶν ὑπευθύνων καὶ
τοῦ κοινοῦ. ‘Εφερε εἰς τὴν ἀσκησιν τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ
τοῦ ὑπουργήματος ὅλας τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιτάχτους
ἀράτρους σᾶς ἀπαιτεῖς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὡς διοχετεύς καὶ
βαροεῖς αὐτὴν ἀποστολήν. ‘Ητο εἰς τὸ ἔνθη τῆς θέσεως
τοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ποῦ ἔλαβεν ἐπαφὴν μὲ
τοὺς ἐπισήμους τῆς ἀντριακῆς πρωτευόσας. Δεν
ἔχομεν τὸ στοιχεῖα νὰ κρίνωμεν πῶς εἰργάσθη καὶ
πῶς ἐπεβλήθη ὁ κ. Στρέτιν ἐν Βιέννη. Γνωρίζουμε διπού
ἄπειρογόμενος ἔγγεινεν ἀντικείμενον ἐξαιρετικῶν ἀληθῶν
τιμῶν ὑπὲρ τοῦ γηραιοῦ αὐτοκράτορος, ὃντις τοῦ ἀπέ-
νειμε καὶ τὸ ἐπιζηλὸν παρόντιμον τοῦ σιδηρού στέμματος
καὶ τῆς ἀντριακῆς Κυβερνήσεως. Βέβαιον
δώμας είναι ὅτι μέρος τῆς ἐν Βιέννῃ ἐπιτυχίας τούς ὀφει-
λει καὶ πρός τὴν πολύτιμον σύνθροφον τοῦ βίου του ή
δποίας καὶ πέραν τῶν πολυμόρχων διὰ πρεσβευτὴν κοι-
νωνικῶν καθηκόντων τὸν ὑπεριόθησεν εἰς τὸ ἔργον
του. Τὴν ἐν Βιέννη γόνιμον ἔργασίαν τοῦ πρέσβεως
ειδέθη εἰς τὴν ἀναπόδιδαστον ἀνάγκην νὰ διακόψῃ η
Ἐλληνικὴ Κυβέρνησις ὅπε ἀνέμετεν εἰς τούτον τὴν
ἀντιπροσωπείαν της εἰς τὸ ἐν Λονδίνῳ συνέδριον κατά
τὸ δποίον ή εἰδικότης καὶ ή ιδιοφυΐα των ὑπεριόθη-
σαν στονδιάτως τὸν διονόν έργον τοῦ Συνεδρίου. Ισχ-
έτημησαν τούτων δύον διὰ Βασιλεύς καὶ δ. Πρωταπουρο-
γὸς συνέπεσον εἰς τὴν γνώμην ὅτι δ. ἐνδιδειγμένος διὰ
τὰς περιστάσεις ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἥτο δ. κ.
Γ. Στρέτιν. Διὰ πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν ὑπουργείων τοῦ πα-
ρελθόντος ή συμμετοχή τοῦ κ. Στρέτιν θὰ ἐνείχε τὸν

κάινδυνον τῆς παραπτησεως αυτού.

Ο Χ. Στρέψι άποτελει χαραγμένην προσωπικότητα ώστε να μη θυσιάσῃ τας αρχών του εἰς τά ζητήματα τής κομματικής άναγκης. Είς τό ζητήματα δὲ εἰς τά

άντιπροσώπους της Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας. Αἱ γυναῖκες ἐφώνακαν: μή μᾶς ἔμπαταλείψετε. Εἶμαστε Ἑλλήνες. Θέλουμε νὰ ξήσωμε μὲ τὴ μητέρα μας τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ὀξφορδ, καθιερώθη ἐφέτος ισότιμος μὲ τὰς ξένας φιλολογίας δηλ. τὴν γαλλικήν, γερμανικήν, ιταλικήν, ισπανικήν, ρωσικήν και παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἡ μεσαιονική και γενιτέρα Ἑλληνική φιλολογία, εἰς τὴν δούσιν θὰ ἔχεταί τοι ὁ ὑποψήφιος διὰ τὸ πινακικὸν διπλωμα τοῦ Πανεπιστημίου.

Ο. π. Α. Ρότσιλδ προσέφερε 5,000 δραχ. διὰ τὸ καλύτερον Ἑλληνικὸν δραματικὸν ἔργον σχετικόν μὲν τοὺς τελευταίους νικηφόρους πολέμους. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ θὰ κανονίσῃ τὰ τοῦ διαγωνισμοῦ.

Τὸ βραβεῖον Νόμπελ διὰ τὴν εἰρήνην ἐδόθη εἰς τὸν Βέλγον γερουσιαστὴν Λαφόνταν. Τὸ δὲ περιουσιόν τοῦ ἀνεβλήθη ἔνεκα τοῦ πολέμου, ἐδόθη εἰς τὸν πρῶτον υπουργὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Ἐλιχον Ρούτ.

Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, γέροντες τῆς Κορυφῆς, εἰς μίαν κατανυκτικὴν λειτουργίαν, πρωτοστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου, ὀρθίσθησαν, ἀφοῦ μετέλαβον τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ν' ἀποθάνουν ὅλοι ἀντιτασσόμενοι εἰς τὸν νέον ζυγὸν ποὺ θέλουν νὰ τοὺς ἐπιβάλλουν.

Ἴδρυνη «Ἐταιρίᾳ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου» μὲ πρόσδρομον τὸν κ. Γρηγόριον Σενόπουλον. Η Ἐταιρία σκοπὸν ἔχει νὰ ἔχεται τὴν πραγματικὴν ίδεαν τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου».

Ο Νταννούντιο ἔδωσε νέον ἔργον τὸ «Ἀγόκλημα» εἰς τὸ θέατρον Πόλης - σαλν-Μαρτέν, στὸ Παρίσι. Τὸ ἔργον μεταφράζεται και ιταλικὴ διὰ νὰ παιχθῇ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Οι Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες τοῦ 1914 ἀνεβλήθησαν διὰ τὸ 1918.

Η Τζοκόντα ποὺ εἶχε κλαπῆ ἀπὸ τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἀνεῳδεῖη εἰς τὴν Ἰταλίαν. Η Ιταλικὴ κυβέρνησις ἀπέδωσε εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ ἀριστούργημα τοῦ Ντά - Βίντοι. Ο κλέπτης Βικέντιος Περούτσια, ἢτοι κορυφαίοις εἰς τὸ Λούβρον κ' ἔτοι εἶχε κατοχθωσει νὰ πάρῃ τὴν εἰκόνα χωρὶς νὰ τὸν ὑποτευθῆ κανεῖται.

Τὸ Πανεπιστήμιον θὰ δργανωθῇ διὰ τὸν Ὁδείον χορδίδιαν φοιτητῶν, ἡ δούσιν θὰ μετέχῃ τῶν τελετῶν και ἔστρων τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐτοιμάζεται καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις και μαζὶ λαχεῖσιν, τῶν δούσιν αἱ εἰσπράξεις θὰ διατεθῶνται ὑπὲρ τῶν υμάτων τοῦ πολέμου.

Τὴν προσεχῆ ἀνοιξιν θὰ γείνουν ἐπίσημα ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ εἰς τὸ Γεροντεῖον. Ο προεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. Πουανκαρέ θὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως.

Η ΠΡΩΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ

Εἰσφοραὶ Δρ. 3.796.60
Διδ. νὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν τῶν 5.800
νηπολεῖστονται ἀκόμη Δρ. 2.003.40

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ Μεγαλόχαρη, διήγημα Ἀγγ. Τανάγρα. Ἀθῆναι ἔκδ. I. Σιδέρη, δρ. 2.50.

Καρπαθιανὰ δημοτικὰ φύματα συλλεγέντα ὑπὸ Μ. Γ. Μιχαήλιδου. Κων/πολις, ἔκδ. II. Ἀγγελίδου και Σας, δρ. 2.

Τὸ δοπίρο και τὸ μαῦρο, δράμα Σπύρου Μελᾶ, Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 1.50.

Μονοίκες μελέτες, Παλαμᾶ - Καλομοίρη: Ταμβοὶ και Ἀνάπαιστοι, Αὔρας Θέρου. Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ περιοδικό «Γράμματα», δρ. 0.50.

Τὸ Ἀγνον "Ορος και ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ ἐν Ἀρατολῇ ὑπὸ Μελετίου Μεραζάκη, μητροπολίτου Κιτίου. Ἀθῆναι, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου, δρ. 5.

Ἀγνή, μαθιστόρημα Ψυχάρη. Ἀθῆναι, βιβλιοπ. τῆς Εστίας, δρ. 2.

Τὸ Κοινωνικὸν Μανιφέστο Μάρκς Ἐγγλες, μετάφρ. Κωνσταντίνου Χατζόποιού, δρ. 0.15.

Περὶ ὄπιαθρῶν σχολείων και ὄπιαθρῶν διδασκαλίας Δ. Ι. Σαράτοη, Ιατροῦ. Ἀνατύπωσις ἐπὶ τῶν «Πρακτικῶν τοῦ Β' Ἑλληνικοῦ Συνεδρίου κατὰ τὴν φυματιώσεως». Βόλος, τυπογρ. «Θεσσαλίας».

Σένες ἀρμονίες στὴ δική μου λύρα, μεταφράσματα Γιώργου Φιλήτα. Πόλη, γρόσια 10.

Τὰ ἐν Καΐφω ἐλληνικὰ σχολεῖα τῶν Πατριαρχῶν Αλεξανδρείας ἐπὶ τουρκοκοστίας (εἰς ἀνεκδότων πατμαῖῶν ἐγγράφων) ὑπὸ Δ. Καλλιμάχου. Ἀνατύπωσις «Εκκλ. Φάρου».

Οι Ἑλληνες ἐν Διγύπτω κατὰ τὴν Γαλλικὴν κατοχὴν 1798 - 1801 (εἰς ἀνεκδότων πατμαῖῶν ἐγγράφων) ὑπὸ Δ. Καλλιμάχου. Κάιρον.

Ηθικὰ ἔργα Λεοπάρδη, μετάφρ. Ἀριστ. Καμπάνη. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 3.

Ηθικὴ Σπινόζα, μετάφρ. N. Κουντουριώτου. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 5.

Ἐπιστήμη και ὑπόθεσης Henri Poincaré, μετάφρ. Παν. Ζερζού. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 4.

Ἐπὶ τῆς Θρησκείας Arthur Schopenhauer, μετάφρασις N. Κουντουριώτου. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 3.

Η ἀρωγὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιστήμης, C. A. Laisant, μετάφρ. N. Καζαντζάκη. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 3.

Μελέται περὶ ἀνθρωπίνης φύσεως, Elie Metchnikoff, μετάφρ. N. Κουντουριώτου. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 4.

Στοιχεῖα ἀλευθέρως ἡδυτικῆς, M. Guyau, μετάφρ. N. Κουντουριώτου. Ἀθῆναι, ἔκδ. Γ. Φέξη, δρ. 5.

Griechische Originale von Emil Waldmann mit 207 Tafel Abbildungen. Leipzig, E. A. Seemann. Geb. M. 8.

Revue des Études Grecques № 118 - 119 Juillet - Septembre 1913. Paris, fr. 2.50.